

SOCPREV REGISTRATIE DRAAIBOEK

Registratie van projecten gericht op de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit en / of overlast

Auteurs

Pauwels, Lieven

Vander Laenen, Freya

Maes, Eric

Mine, Benjamin

De Kock, Charlotte

INHOUDSOPGAVE

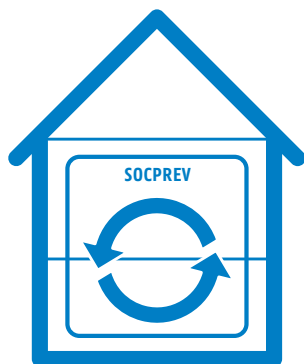
DOEL	4
AAN DE SLAG	4
DE KORTE VERSIE: DE SOCPREV INDICATORENFICHE	5
DE LANGE VERSIE: SOCPREV INDICATOREN	12
0. CONTEXTANALYSE	12
0.1 Contextuele probleemverkenning	12
0.2 Bereidheid en betrokkenheid van partners	12
0.3 Bereidheid en betrokkenheid van de doelgroep	12
1. PROBLEEMANALYSE EN THEORETISCHE ACHTERGROND	17
1.1 Specificatie van de doelen	17
1.2 Bereidheid en betrokkenheid van partners	17
1.3 Bereidheid en betrokkenheid van de doelgroep	17
2. PLANNING VAN DE REGISTRATIE (EN EVALUATIE)	20
3. PROCESREGISTRATIE	21
3.1 Betrokkenheid van en gedragenheid door de stuurgroep	22
3.2 Implementatie.....	23
3.3 Betrokkenheid van en gedragenheid door de doelgroep	25
4. UITKOMSTREGISTRATIE	26
5. UITKOMSTEVALUATIE	27
6. VERSPREIDING EN PUBLICATIE VAN RESULTATEN	28

BIJLAGE 1: SOCPREV VERKLARENDE WOORDEN- EN AFKORTINGEN LIJST	32
BIJLAGE 2: SOCPREV EVALUATIETOOL.....	34
BIJLAGE 3: SOCPREV PROJECTFICHE.....	44
BIJLAGE 4: EXTRA INDICATOREN VOOR SPECIFIEKE PROJECTEN	45
BIJLAGE 5: PRAKTIJKVOORBEELD HIËRARCHISCHE SCHALEN LEVENSDOMEIN REGISTRATIE IN HET U-TURN PROJECT.....	46
BIJLAGE 6: DE THEORETISCHE ACHTERGROND VAN HET SOCPREV REGISTRATIEDRAAIBOEK.....	48
BIBLIOGRAFIE.....	49

DOEL

Registratie is de basis voor evaluatie van een preventieproject. Met de SOCPREV evaluatietool (Bijlage 2) kan je de **registratie- en evaluatiemethode** van een project gericht op de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit en / of overlast die jullie nu uitvoeren, evalueren.

Volgend op deze evaluatie, vul je de SOCPREV indicatorenfiche in ('De korte versie'). Deze indicatorenfiche invullen zal je toelaten om te bepalen wat voor jouw interventie prioritaire indicatoren zijn. Eens jullie de prioritaire indicatoren hebben bepaald, kunnen jullie gegevens registreren bij elke indicator. Een goede registratie zal toelaten jullie interventie te evalueren, zowel op proces als op uitkomst en effect. Het SOCPREV Registratiehandboek ('De lange versie') biedt tips & tricks om indicatoren te definiëren. Ten laatste is de SOCPREV Projectfiche (bijlage 3) een handig instrument om overzicht over het project, de doelen en de registratie indicatoren te bewaren.

5. Veelbelovende en goede praktijken
4. **Evaluatie van evaluatie** a.d.h.v. kwaliteitscriteria
3. **Evaluatie** a.d.h.v. geregistreeerde indicatoren
2. **REGISTRATIE** van proces en uitkomst indicatoren
1. Het vastleggen van te registreren **indicatoren**

AAN DE SLAG

Het SOCPREV Registratiedraaiboek bestaat uit **een korte versie en een lange versie**. De korte versie is de SOCPREV Indicatorenfiche en de lange versie, het SOCPREV Registratiedraaiboek, biedt je ondersteuning, tips en tricks bij het ontwikkelen van de juiste indicatoren. Meer informatie over de theoretische achtergrond van het SOCPREV Registratiedraaiboek vind je in Bijlage 6.

DE KORTE VERSIE: DE SOCPREV

INDICATORENFICHE

De korte versie van het SOCPREV Registratiedraaiboek bevat indicatoren die je ondersteunen bij de registratie van gegevens met het oog op de evaluatie van jouw project dat de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit of overlast beoogt. Dit is het minimaal scenario, indien je meer tijd hebt verwijzen we naar de lange versie van het SOCPREV Registratiedraaiboek waarin tips & tricks te vinden zijn voor het ontwikkelen van indicatoren.

Hoe ga je tewerk?

STAP 1 Het registreren van uitkomstindicatoren op het niveau van de praktijkwerker (in het groen aangeduid) is prioritair. Dit vormt de basis voor een uitkomstevaluatie.

STAP 2 Het registreren van procesindicatoren zal de uitkomstevaluatie rijker maken en toelaten de diverse uitkomsten te verklaren.

(1) Bepaal **WIE** in zal staan voor het registreren van gegevens , (2) Bepaal samen met deze betrokken collega's **PRIORITAIR TE REGISTREREN** indicatoren, (3) **SPECIFIEER** de prioritaire indicatoren, (4) **REGISTREER** tijdens een vooraf bepaalde **NUL-, TUSSEN- en EINDMETING**. Deze registratie kan je doen in de daarvoor ontwikkelde Excel Registratietool (dat is de indicatorentabel die je hieronder vindt, in Excel) en ten slotte: (5) **EVALUEER** of laat extern evalueren. Hieronder vind je een ideaalscenario maar dit zal je moeten aanpassen aan jouw lokale context.

- 1 Bepaal **WIE** wat zal registreren. In kleine gemeenten zal bijvoorbeeld de praktijkwerker ook de projectcoördinator zijn of in andere gevallen kan het zijn dat de projectcoördinator ook de functie van drugcoördinator op zich neemt. Bepaal dus bij aanvang van het project wie wat zal doen. In onderdeel 2 (p. 20) van de lange versie van het SOCPREV Registratiedraaiboek vind je een planning sjabloon.

Elke stad of gemeente: Praktijkwerker	Uitkomst Proces Verantwoordelijke	<ul style="list-style-type: none"> • Gegevens op project, deelnemer- en doelgroepniveau (4.) • Implementatie (3.2) • Betrokkenheid & gedragenheid doelgroep (3.3)
Indien aanwezig in stad/gemeente: Stedelijke of regionale (drug) coördinator of stedelijke administratie	Proces Verantwoordelijke	<ul style="list-style-type: none"> • Context van implementatie (0.1)
Elke stad of gemeente: Projectcoördinator	Proces Verantwoordelijke	<ul style="list-style-type: none"> • Bereidheid & betrokkenheid partners en praktijkwerkers (0.2.) • Bereidheid & betrokkenheid doelgroep (0.3) • Inhoudelijk (1.) • Betrokkenheid & gedragenheid stuurgroep (3.1)

- 2 **SELECTEER** de 10 meest essentiële indicatoren die per actor worden geregistreerd. Dat zijn er 30 in totaal. Hoe beslis je welke indicatoren van belang zijn voor jouw project? Voor de concrete selectie zijn de specifieke projectdoelen bepalend.
 - De stedelijke (drug)coördinator/stedelijke administratie kiest 10 procesindicatoren

- De projectcoördinator kiest 10 procesindicatoren
- De praktijkwerker kiest 10 uitkomstindicatoren. Doe dit in samenspraak met de andere actoren (stedelijke / regionale (drug) coördinator, projectcoördinator, praktijkwerker).

③ **SPECIFIEER** de indicatoren en pas ze aan jouw projectdoelen aan. Laat je inspireren door de lange versie van het SOCPREV Registratiedraaiboek indien je meer ondersteuning wil bij het specificeren van indicatoren. Hieronder vind je enkele voorbeelden.

- programmatrouw (*'welke minimale programmatrouw verwacht je?'*);
- programma differentiatie individu / doelgroep (*'in welke mate moet er ook oog zijn voor specifieke subdoelgroepen?'*);
- verhoogde sociale vaardigheden (*'in welke mate kunnen sociale vaardigheden al of niet bijdragen aan het einddoel?'*);

④ **De drie actoren REGISTREREN** de geselecteerde indicatoren aan de hand van kwalitatieve beschrijving en specifieke cijfergegevens tijdens de **nul-, tussen- en eindmeting**. De nulmeting vindt bij voorkeur vóór de start van de implementatie van het project plaats, de tussenmeting ná implementatie van het project en de eindmeting vóór beëindiging of keuze voor (aangepaste) voortzetting van het project.

Het is natuurlijk mogelijk dat jullie project al enkele jaren loopt; dan kan je geen nulmeting meer doen. Een mogelijke oplossing is een tussentijdse meting als surrogaat voor een eerste tussenmeting te gebruiken, ook al loopt het project al een hele tijd. Het risico bestaat dat er een zekere bias optreedt omwille van de voorgeschiedenis en afhankelijk van de succesgraad van het lopende project. Wanneer je het project verderzet, dan herhaal je de tussenmetingen. Vooraf bepaal je best welke tijdspanne relevant is tussen de metingen. Dit is projectafhankelijk.

Om een minimale vergelijking te kunnen maken zijn minstens twee registratiepunten nodig. Afhankelijk van de looptijd van het project, kan je kiezen voor een jaarlijkse of tweejaarlijkse registratie. Ook bij de evaluatie van sociaal-preventieve projecten zijn kortere intervallen denkbaar, indien middelen voorhanden zijn.

⑤ **EVALUEER het project of laat extern evalueren**. De drugcoördinator of projectcoördinator evalueert het proces en de uitkomst van het project op de vooraf bepaalde momenten. **Hoe? Neem een kijkje bij Stap 5 van de lange versie van het SOCPREV Registratiedraaiboek** (p. 27). Vergelijk per indicator de resultaten van de drie metingen en breng deze in verband met:

- de probleemdefinitie en bijhorend oplossingsmechanisme,
- de gebruikte methodieken en activiteiten of componenten van het project.

In de ideale omstandigheden wordt de evaluatie begeleid door een onafhankelijke instantie.

UITKOMSTINDICATOREN

DEELNEMERNIVEAU (REGISTREER PER DEELNEMER)

* Relevante persoonlijke gegevens	Afhankelijk van de afspraken wat betreft de privacy van de deelnemers kan je het type relevante persoonlijke gegeven dat geregistreerd wordt zelf aanpassen.
→ Naam / (zelf gekozen) schuilnaam	
→ Leeftijd	
→ Geboortedatum of geboortejaar	
→ M / F / anders	
→ Datum instroom deelnemer in het project	

De levensdomeinen werden door het SOCPREV team geselecteerd uit de 'Lancashire Quality of Life Schaal'. Selecteer voor jouw project de levensdomeinen die belangrijk zijn voor de doelen en subdoelen van het project. Definieer zelf op een schaal van 0 tot en met 5 wat vooruitgang in dit levensdomein betekent (vb. het hebben of niet hebben van werk of vrijwilligerswerk) met oog voor de **mening, ervaring en gedrag** van de deelnemer (vb. het graag uitvoeren van het werk of niet, wel werk willen maar geen werk vinden, het niet kunnen uitvoeren van werk).

* Levensdomeinen (zie Excel Registratietool voor extra mogelijkheden)	Nul-Meting (T0)	Tussen-Meting (T1)	Eind-Meting (T2)	Kwalitatieve Beschrijving (Registreer tijdens de nul-, tussen- en eindmeting, onthoud dat dit géén procesevaluatie is, beschrijf dus geen evoluties maar beperk je tot verduidelijking van de kwantitatieve gegevens geregistreerd tijdens T0, T1, T2)
→ Gezondheid (vb. 0. Heeft gezondheidsproblemen die niet behandeld zijn, 1. Zoekt hulp, 2. Had reeds contact met hulp, 3. Wordt behandeld maar niet voor de juiste zaken, 4. Krijgt goede zorg, 5. Heeft geen gezondheidsproblemen).				
→ Werk / Opleiding (vb. 0. Heeft geen opleiding, geen werk; 2. Heeft geen opleiding maar wil (vrijwilligers)werk; 3. Heeft opleiding en wil (vrijwilligers)werk; 4. Heeft vrijwilligerswerk; 5. Heeft werk).				
→ Sociale participatie (vb. op basis van de OCMW participatieladder of vb. 0. Heeft geen vrijetijdsbesteding, 1. Wil vrijetijdsbesteding, 2. Heeft enkele activiteiten, 3. Zoekt vrijetijdsbesteding, 4. Neemt deel aan verschillende sociale activiteiten, 5. Neemt op regelmatige basis deel aan activiteiten binnen en buiten het project).				
→ Sociale relaties (vb. 0. Heeft weinig tot geen sociale banden, 1. Heeft een beperkt sociaal netwerk van gebruikers met onregelmatige contacten, 2. Heeft een beperkt sociaal netwerk van gebruikers met regelmatige contacten, 3. Heeft een beperkt sociaal netwerk met daarin personen die niet gebruiken, 4. Onderhoudt regelmatig contact met kennissen die niet gebruiken, 5. Heeft een divers sociaal netwerk en onderhoudt regelmatige contacten).				
→ Wonen (vb. 0. Is dak- en thuisloos, 1. Is dak- en thuisloos en gekend bij nachtopvang, 2. Slaapt regelmatig in nachtopvang, 3. Is dakloos maar slaapt regelmatig bij kennissen, 4. Is niet dakloos maar leeft in slechte woonomstandigheden, 5. Leeft in goede woonomstandigheden).				

→ Betekenisvol leven (vb. 0. Heeft geen levensdoelen, 1. Heeft onrealistische levensdoelen, 2. Weet niet hoe levensdoelen te bereiken, 3. Zoekt manieren om levensdoelen te bereiken, 4. Wordt ondersteund om levensdoelen te bereiken, 5. Is gelukkig wat betreft levensdoelen).				
* Relevante gegevens geregistreerd bij partners (facultatief en indien beschikbaar)				
→ Contacten met partnerorganisaties ja / nee				
→ Andere relevante gegevens? (<i>ga dit na op stuurgroep niveau, bij de projectcoördinator of collega's</i>)				
* Doorverwijzing in-/out- (ga voor het speciëren van indicatoren na wat er in de probleemdefinitie of situatieschets van het project staat)				
→ Wordt de deelnemer begeleid in partnerorganisaties ? Ja /neen				
→ Indien ja: welke? (in het kwalitatief luik)				
→ Wordt de deelnemer vanuit het project naar een organisatie doorverwezen ? Ja/neen				
→ Bij ja: naar welke organisatie? (in het kwalitatief luik) (<i>Geef in het kwalitatief luik ook aan of de deelnemer tegelijkertijd in het project actief blijft, waarom niet of wel</i>)				
DOELGROEPNIVEAU (REGISTREER OP HET NIVEAU VAN DE BEREIKTE DOELGROEP)				
	Nul-Meting (T0)	Tussen-Meting (T1)	Eind-Meting (T2)	Kwalitatieve Beschrijving (Registreer tijdens de begin-, tussen- en eindmeting, onthoud dat dit géén procesevaluatie is, beschrijf dus geen evoluties maar beperk je tot verduidelijking van de kwantitatieve gegevens geregistreerd tijdens T0, T1, T2)
* Hoeveel unieke personen worden bereikt? <i>Facultatief bijkomend kwalitatieve informatie: Bespreek de variatie in de deelnemersgroep kwalitatief. Indien bepaalde deelnemersgroepen niet langer deelnemen, verklaar dit dan kwalitatief.</i>				
* Hoeveel activiteiten vinden plaats voor de doelgroep? <i>Geef in het kwalitatief luik aan wat de aard van de activiteiten is.</i>				
* Welke nieuwe signalen geeft de doelgroep? (aantal) <i>Tip: Baseer je voor de registratie van nieuwe signalen op bijvoorbeeld regelmatig georganiseerde bezoeker vergaderingen, op verslagen van teamoverleg of op de gegevens die je voor jouw organisatie verzamelt.</i>				
* Wat zijn de doelgroepenkenmerken die de doelen van het project beïnvloeden? (aantal) <i>Verklaar de kenmerken kwalitatief. Tip: Het kan bijvoorbeeld gaan over migratieachtergronden of specifieke patronen van middelengebruik.</i>				

<p>* Meldingen van de geïndiceerde overlast / criminaliteit. <i>Geef in het kwalitatief luik aan wat de meldingen inhouden en of ze gerelateerd zijn aan de bereikte doelgroep.</i> <i>Tip: Raadpleeg partners in het stuurgroepoverleg voor deze registratie</i></p>				
→ burger				
→ politie				
→ praktijkwerker				

PROCESINDICATOREN

PROCES: CONTEXT VAN IMPLEMENTATIE (0.1)

SOCPREV INDICATOREN	Nul-Meting (T0)	Tussen-Meting (T1)	Eind-Meting (T2)	Kwalitatieve Beschrijving (Registreer tijdens de nul-, tussen- en eindmeting, onthoud dat dit géén procesevaluatie is, beschrijf dus geen evoluties maar beperk je tot verduidelijking van de kwantitatieve gegevens geregistreerd tijdens T0, T1, T2)
Geef met een 0-1 score weer of specifieke informatie wat betreft de indicator wordt geregistreerd en opgevolgd				
* Wat is de project specifieke omgevingsanalyse en wie definieert?				Wie? Wat?
* Definieert de doelgroep het probleem zelf?				Hoe?
* Zijn er lange termijn doelstellingen van het project?				Welke?
* Wordt het project ingeschreven in het lokaal alcohol- en drugbeleid ?				Hoe?
* Welke hiaten zijn er in het zorgaanbod of worden bepaalde doelgroepen niet bereikt?				Welke?
* Beschikt het project over fondsen en andere middelen en hoe worden die verdeeld?				Welke? Hoe?
* Beschikken medewerkers over de nodige expertise en praktijkkennis voor het project?				Wie? Welke?
* Worden onbedoelde neveneffecten in kaart gebracht?				Welke?
* Wordt het project ingeschreven in het algemeen lokaal beleid en wat is de verhouding met andere beleidsdomeinen?				Hoe?
* Zijn er vormingsnoden bij de projectmedewerkers?				Welke?
* Worden richtlijnen voor registratie van indicatoren gehanteerd?				Welke?
* Wordt het project ingeschreven in het bovenlokaal beleid (regionaal, provinciaal, gewestelijk, federaal)?				Hoe?

PROCES: BEREIDHEID EN BETROKKENHEID DOOR PARTNERS EN PRAKTIJKWERKERS (0.2)

SOCPREV INDICATOREN	(T0)	(T1)	(T2)	
* Wordt een geïntegreerde werking (partners werken samen) mogelijk gemaakt?				Hoe?
* Hoe wordt een integrale werking (levensdomein-benadering) mogelijk gemaakt?				Hoe?
* Hoe wordt de stuurgroep samengesteld en wie zal er in zitten?				Hoe?
* Zijn de project medewerkers gemotiveerd ?				Leg uit
* Is er een sociale kaart van lokale stakeholders beschikbaar?				Beschrijf
* Is er afstemming met lokale stakeholders ?				Mogelijkheden en beperkingen?

PROCES: BEREIDHEID EN BETROKKENHEID VAN DE DOELGROEP (0.3)

* Wordt de doelgroep betrokken bij de uitwerking van het project en hoe?				Hoe?
* Is er draagvlak bij de doelgroep voor de doelstellingen van het project?				Hoe uit zich dat?
* Wordt er rekening gehouden met veranderende doelgroepenkenmerken ?				Welke?

PROCES: INHOUDELIJK (1.)

* Zijn de doelen gebaseerd op praktijkkennis ?				Welke?
* Zijn de doelen gebaseerd op een theoretische basis ?				Welke?
* Wordt de doelgroep en mogelijke (sub)doelgroepen duidelijk omschreven?				Hoe?
* Zijn er SMART doelen voor het project?				Welke?
* Zijn er meetbare uitkomstindicatoren overeenkomstig oplossingsmechanismen gedefinieerd en gespecificeerd?				Welke?
* Is het verband tussen de doelen, registratie- en implementatie- instructies voldoende logisch ?				Hoe?
* Zijn er SMART tussendoelen van het project?				Welke?
* Zijn de verschillende onderdelen of activiteiten van het project uniek of overlappen ze?				Hoe?

PROCES: BETROKKENHEID EN GEDRAGENHEID STUURGROEP (3.1)

* Is er een protocol voor informatie uitwisseling ?				Inhoud?
* Is er een ethisch protocol ?				Inhoud?
* Zijn de doelen van de stuurgroep expliciet gedefinieerd?				Welke?
* Zijn de taken van de stuurgroepleden expliciet gedefinieerd?				Welke?
* Veranderen eerder bepaalde contextuele elementen (zie boven 0.1)?				Welke?

* Wordt er toegezien op de stabiliteit van taakverdeling en coördinatie (personeelsverloop en aanwezigheid)?				Welke?
* Zijn de mogelijkheden en limieten van het werkkader van de stuurgroep expliciet gedefinieerd?				Welke?

PROCES: IMPLEMENTATIE (3.2)

* Welke basiseigenschappen van het project zijn cruciaal en blijven behouden?				Welke?
* Is het project voldoende toegankelijk voor de doelgroep?				Hoe?
* Is er voldoende oog voor en onderscheid tussen individuele en groepswerking (differentiatie)?				Hoe?
* Heeft de context invloed op de implementatie (zie boven 0.1)?				Welke?
* Zijn de activiteiten van het project voldoende frequent voor de (sub)doelgroepen (dosering)?				Welke dosering?
* Worden activiteiten steeds op dezelfde manier uitgevoerd (standaardisatie)?				Is dit noodzakelijk? Waarom wel/niet ?
* Worden veranderingen in de probleembeschrijving (0.1) (nulmeting) systematisch geregistreerd?				Welke zijn dat?
* Werden aanpassingen aan de basis van het project doorgevoerd?				Welke?
* Is het project uniek ten aanzien van andere projecten of is er inhoudelijke overlap?				Welke?
* Verandert de eerder bepaalde inhoudelijke basis van het project (zie boven 1.)?				Hoezo?

PROCES: BETROKKENHEID EN GEDRAGENHEID DOELGROEP (3.3)

* Gedragenheid en weerstanden doelgroep				Welke?
* Participeren ook moeilijk bereikbare subdoelgroepen?				Welke?
* Welk aantal personen uit de totale doelgroep wordt bereikt (participatiegraad)?				Waarom?
* Blijven dezelfde deelnemers zich engageren (Retentiegraad) en is dit wenselijk? Indien er systematische uitval is, hou bij wie uitvalt. Als er een systematiek in zit, heeft dit consequenties voor de uitkomst.				Waarom?
* Veranderen eerder bepaalde contextkenmerken van de doelgroep (zie boven 0.3 bereidheid en betrokkenheid)?				Welke?

EXTRA PROJECTSPECIEKE INDICATOREN (ZIE BIJLAGE 4)

--	--	--	--	--

DE LANGE VERSIE: SOCPREV INDICATOREN, CRITERIA & TIPS

Je hebt nu bepaald welke indicatoren prioritair geregistreerd moeten worden in jouw project of waarop jij momenteel de focus wil leggen aan de hand van de korte versie van het SOCPREV Registratiedraaiboek (p5). In de lange versie van het SOCPREV Registratiedraaiboek vind je overeenkomstig elk onderdeel van de korte versie voorbeeldvragen, minimumcriteria, tips & tricks over hoe je die indicatoren kan registreren.

We raden aan om het draaiboek chronologisch te doorlopen (indien je tijd hebt en indien je een nieuw project opstart).

Je kan er ook voor kiezen om meteen te focussen op de indicatoren waarvan je weet dat ze meer aandacht verdienen in jouw bestaand project aan de hand van de SOCPREV indicatorenfiche (zie boven, 'de korte versie') of de SOCPREV evaluatie (bijlage 2).

Het SOCPREV Registratiedraaiboek is kort en bondig. Indien je meer toelichting bij termen wenst, verwijzen we naar de SOCPREV Verklarende woorden- en afkortingenlijst (Bijlage 1).

Elk onderdeel bevat:

Kolom 1	Voorbeeldvragen ter inspiratie voor registratie van de indicator
Kolom 2	Basiscriteria voor registratie
Kolom 3	De indicator
	Tips en tricks bij het registreren
	Methodologische tips en tricks per registratieonderdeel

0. CONTEXTANALYSE

0.1 Contextuele probleemverkenning

De benodigde gegevens worden verzameld op basis van nieuwe bevragingen, lokale secundaire gegevens of gegevens bij de partnerorganisaties.

Analyse van hiaten in het bestaande preventieaanbod rond de problematiek.

0.2 Bereidheid en betrokkenheid van partners

De bereidheid, eisen en voorwaarden van uitvoerders en partners met betrekking tot implementatie, registratie en evaluatie zijn duidelijk.

Iedereen die betrokken is bij het project op het terrein kan betrokken worden bij het proces om een gezamenlijke strategie met bepaalde actielijnen te ontwikkelen.

Een lokale stuurgroep wordt opgericht (al dan niet op basis van een bestaande stuurgroep) en veldwerkers op het terrein en lokale stakeholders worden uitgenodigd.

0.3 Bereidheid en betrokkenheid van de doelgroep

Er bestaat bereidheid en betrokkenheid in de doelgroep voor het project.

0.1 CONTEXTUELE PROBLEEMVERKENNING

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> • Wie bepaalt wat het probleem is? • Hoe wordt uw stad / gemeente met druggerelateerde criminaliteit geconfronteerd? • Wat is het prioritair probleem? • Hoe onderscheidt het prioritair probleem zich van de algemene omgevingsanalyse? • Welke specifieke nieuwe data ontbreekt? • Hoe zal de beschreven situatie evolueren zonder interventie? <p> Afhankelijk van de specifieke problematiek kunnen onderstaande tools en methodieken handig voor je zijn: Geoptimaliseerde en / of geturfde politiestatistieken, DRUGCRIM-methode (De Ruyver et al., 2009, pp. 40-42) enquête onveiligheidsgevoel en slachtofferschap (SVP), VAD-leerlingenbevraging (Rosiers, 2017), drugmonitor (Decorte et al., 2011; Tieberghien et al., 2008; Vlaemyck et al., 2016) met aandacht voor zelf gerapporteerde druggerelateerde criminaliteit en / of overlast, Take Care nulmeting (Rometsch et al., 2013), ECAT specifieke Quick Scan (Rosiers et al., 2008), RAR-methodiek (Laudens, 2013) of focusgroepen met druggebruikers (Favril et al., 2015) voor verkenning van specifieke problemen.</p>	<p>0.1.1 Er is een voldoende specifieke en up-to-date stand van zaken beschikbaar wat betreft drug- en alcohol gebruik en gerelateerde (zelf-gerapporteerde) criminaliteit en overlast op lokaal niveau en met betrekking tot het doel van het project. (DODONBEL, De Ruyver et al. 2009, p. 87, ASPIRE)</p> <p>0.1.2 De noodzaak van het project wordt beargumenteerd (EDPQS S1) rekening houdend met de noden gedefinieerd in en door de doelgroep.</p>	<p>* Project specifieke omgevingsanalyse</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Hoe staat de doelgroep ten aanzien van het probleem? • Geeft de doelgroep zelf aan dat het fenomeen een probleem is? <p> Identificeer ervaren sleutelfiguren in de doelgroep die gemotiveerd kunnen worden om het probleem te definiëren en / of te specificeren.</p>	<p>0.1.3 De doelgroep heeft inspraak in de bepaling van de (aard en omvang van de) problematiek of geeft deze zelf aan. (SOCPREV)</p>	<p>* Probleemdefinitie doelgroep</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Welke neveneffecten kan het project veroorzaken? • Kunnen neveneffecten in de stuurgroep geanticipeerd worden? 	<p>0.1.4 Mogelijke verplaatsings- en neveneffecten worden geanticipeerd. (SOCPREV)</p>	<p>* Verplaatsings- en neveneffecten</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Waarom kunnen bestaande diensten en projecten niet tegemoet komen aan de gedefinieerde noodzaak (1.2)? <p> Afhankelijk van de specifieke problematiek kunnen onderstaande tools en methodieken handig voor je zijn: Gecoördineerde aanpak drugbeleid (Vander Laenen et al., 2010), Drughulpverleningsmonitor (De Vylder, 2012), Drugbeleidsmonitor (Ponsaers et al., 2006)</p>	<p>0.1.5 Hiaten in (preventie)aanbod zijn geïdentificeerd (COMIQS P13, EDPQS S1, ASPIRE) met oog voor specifiek doelgroepen. (SOCPREV)</p>	<p>* Hiaten in het aanbod</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Wat is het stedelijk beleid over alcohol en drugs? • Hoe ziet het viersporzenbeleid eruit (preventie, hulpverlening, schadebeperking, handhaving)? • Hoe verhoudt het project zich ten aanzien van verschillende (inter)stedelijke beleidsplannen? 	<p>0.1.6 Er is een lokaal alcohol- en drugbeleid.</p>	<p>* Lokaal alcohol- en drugbeleid</p>

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> Hoe past het project in het lokaal alcohol- en drugbeleid? Is er mogelijkheid tot afstemming met lokaal beleid (vb. BBC)? Welke stappen moeten ondernomen worden voor integratie? Is het project haalbaar binnen het bestaand wettelijk kader? Is er afstemming tussen de projectdoelen en het stedelijk drug- en criminaliteitsbeleid? Kunnen stappen ondernomen worden om de twee beter op elkaar af te stemmen? <p> Afhankelijk van de specifieke problematiek kunnen onderstaande tools en methodieken handig voor je zijn: Mobius (2016). Stappenplan: samen voor een lokaal alcohol- en drugbeleid. Maak gebruik van de 'CTC-readiness checklist'.</p>	<p>0.1.7 Het project wordt ingeschreven in het lokaal alcohol- en drugbeleid. (ASPIRE)</p>	<p>* Inschrijving lokaal (drug- en criminaliteitsbeleid) beleid</p>
<ul style="list-style-type: none"> Hoe verhoudt het project zich ten aanzien van het bovenlokaal (regionaal, provinciaal, gewestelijk, federaal) beleid? 	<p>0.1.8 Het project wordt op bovenlokaal beleid en wetgeving afgestemd. (COMIQS P2)</p>	<p>* Inschrijving bovenlokaal beleid (regionaal, provinciaal, gewestelijk, federaal)</p>
<ul style="list-style-type: none"> Zijn projectmedewerkers, coördinatoren, vrijwilligers, stuurgroepleden en andere partners de meest geschikte personen voor uitvoering? Is het takenpakket van elk van de projectmedewerkers en coördinatoren goed omschreven? 	<p>0.1.9 Profiel van projectmedewerkers, coördinatoren, vrijwilligers, stuurgroepleden en andere partners wordt in kaart gebracht. (SOCPREV)</p>	<p>* Expertise projectmedewerkers, coördinatoren, vrijwilligers, stuurgroepleden en andere partners</p>
<ul style="list-style-type: none"> Zijn er vormingsnoden bij projectmedewerkers, coördinatoren, vrijwilligers, stuurgroepleden en andere partners? 	<p>0.1.10 Er is ondersteuning en mogelijkheid tot training en vorming van projectmedewerkers, coördinatoren, vrijwilligers, stuurgroepleden en andere partners. (COMIQS P7 & P23)</p>	<p>* Vormingsnoden projectmedewerkers, coördinatoren, vrijwilligers, stuurgroepleden en andere partners</p>
<ul style="list-style-type: none"> Welke zijn de lange termijn doelstellingen op het vlak van partners, naar de doelgroep en ten aanzien van het stedelijk / gemeentelijk beleid? 	<p>0.1.11 Er zijn lange termijn doelstellingen. (COMIQS P15)</p>	<p>* Lange termijn doelstellingen</p>
<ul style="list-style-type: none"> Welke fondsen zijn beschikbaar? Zijn er voldoende middelen om tegemoet te komen aan de gedefinieerde noden (personeelsleden, infrastructuur, materiaal etc.)? Op welke fondsen kan beroep worden gedaan om het project te verwezenlijken? <p> Door op meer dan 1 financieringsbron in te zetten wordt de duurzaamheid van het project beter verzekerd.</p> <p>Het samenbrengen van verschillende financieringsbronnen en de herverdeling volgens de prioriteiten van gemeente-, stads- of organisatiebestuur verhoogt potentieel de duurzaamheid van het project.</p>	<p>0.1.12 Voldoende fondsen, middelen en capaciteit zijn ter beschikking per activiteit / component. (COMIQS P5)</p> <p>0.1.13 Er is voldaan aan financiële vereisten. (SOCPREV, COMIQS P4)</p>	<p>* Fondsen en middelen (QUALIPREV, Hogue, 2009)</p>

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> Wie zal verantwoordelijkheid opnemen voor de registratie en evaluatie van het project? <p> In onderdeel 2 van het SOCPREV Registratiedraaiboek (planning van de registratie) vind je een handige overzichtsfiche voor de planning van de registratie en evaluatie.</p>	0.1.14 Monitoring en evaluatie (proces en uitkomst) zijn een integraal onderdeel van het project en richtlijnen voor registratie worden voorzien. (ASPIRE)	* Richtlijnen voor registratie
<ul style="list-style-type: none"> Met welke extra randvoorwaarden voor registratie moet je rekening houden? Ken je extra randvoorwaarden uit gelijkaardige projecten in je eigen werking of in andere steden en gemeenten? Hoe kan je deze randvoorwaarden vervullen? 	0.1.15 Extra randvoorwaarden worden in kaart gebracht en geanticipeerd. (SOCPREV)	* Extra randvoorwaarden

TIP Betrek de lokale gemeenschap en de doelgroep zo vroeg mogelijk in het proces.

0.2 BEREIDHEID EN BETROKKENHEID VAN DE PARTNERS

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> Welke diensten komen reeds in contact met de doelgroep en / of hebben gelijkaardige doelstellingen? Waaruit bestaat een win-win samenwerkingsverband met deze partners? <p> Maak een sociale kaart met betrekking tot de doelstelling, de doelgroep en / of het fenomeen.</p>	0.2.1 Relevante stakeholders zijn geïdentificeerd. (DODONBEL, De Ruyver et al. 2009, p. 87; COMIQS P14)	* Lokale stakeholders
<ul style="list-style-type: none"> Hoe wordt samenwerking geregeld? Is er nood aan het afsluiten van een convenant of gunning? Welke stappen moeten hiervoor ondernomen worden? <p> Check even de do's & don'ts bij de implementatie van samenwerkingsverbanden (DODONBEL, De Ruyver et al., 2009 p. 109). Maak gebruik van de 'CTC-readiness checklist' om te evalueren waar je staat op het vlak van samenwerking.</p>	0.2.2 Samenwerking, integraal en geïntegreerd werken met bestaande diensten en met andere instanties is mogelijk en wordt mogelijk gemaakt. (DODONBEL, De Ruyver et al. 2009, p. 87, COMIQS P3)	* Afstemmings-mogelijkheden met lokale stakeholders
<ul style="list-style-type: none"> Is er een gedeelde visie over hoe de doelen te bereiken? Brengt een eenzijdige focus (vb. gezondheid, welzijn, veiligheid) op de problematiek door partners het projectdoel in gedrang? Hoe kunnen de visies van partners op elkaar worden afgestemd in het kader van het projectdoel, lange termijn doelen en een levensdomein benadering? 	0.2.3 Het nastreven van het projectdoel houdt rekening met de levensdomeinbenadering van partners (vb. in de drughulpverlening) en / of coördinator. (SOCPREV)	* Integrale werking

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
 <p>In bijlage 5 van het SOCPREV Registratiedraaiboek vind je een praktijkvoorbeeld voor levensdomeinregistratie. Neem ook eens een kijkje bij partners (vb. participatieladder van het OCMW).</p> <p>Kom bij aanvang van het project een gedeelde woordenschat overeen zodat het duidelijk is dat elke partner over hetzelfde praat.</p>	(zie 0.2.3)	(zie vorige pagina)
<ul style="list-style-type: none"> • Wordt de heterogeniteit tussen de partners en hun taken voldoende op elkaar afgestemd om de doelen te bereiken? • Komen de belangen van alle stuurgroepleden voldoende aan bod? • Is de toegangspoort tot het project de meest geschikte (preventie, hulpverlening, schadebeperking, handhaving)? • Is er afstemming tussen preventie, hulpverlening, schadebeperking en handhaving? 	0.2.4 Er is afstemming tussen partners werkzaam in welzijn, gezondheid en veiligheid en oog voor afstemming in een driesporenbeleid (preventie, hulpverlening, schadebeperking, handhaving). (SOCPREV)	* Geïntegreerde werking
<ul style="list-style-type: none"> • Welke personen en welke organisaties worden best betrokken bij de opvolging van het project? • Wat is de samenstelling van de stuurgroep? • Hoe organiseert de stuurgroep de opvolging van het project? 	0.2.5 Er wordt een stuurgroep samengesteld en haar werking wordt voorbereid (anticipatie 3.2).	* Stuurgroep samenstelling

0.3 BEREIDHEID EN BETROKKENHEID VAN DE DOELGROEP

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> • Is er inspraak van de doelgroep of sleutelfiguren van de doelgroep bij de ontwikkeling van het project? 	0.3.1 Interventie is geïnspireerd door de doelgroep. (COMIQS P10, 11, 12)	* Bereidheid doelgroep (QUALIPREV) (Durlak, 2016)
<ul style="list-style-type: none"> • Hoe wordt participatie op basis van gelijkwaardigheid bewerkstelligd in het project? • Is participatie en inspraak een onderdeel van het project? <p>Anticipeer op criterium 3.3 van het SOCPREV Registratiedraaiboek.</p>	0.3.2 Inspraak van de doelgroep is een integraal en continu onderdeel van het project. (SOCPREV)	* Betrokkenheid doelgroep

1. PROBLEEMANALYSE EN THEORETISCHE ACHTERGROND

1.1 Specificatie van de doelen

De doelen zijn concreet geformuleerd en duidelijk te evalueren.

De doelen zijn vertaald in aan het probleem gerelateerde en relevante (inhoudsgeldige) indicatoren.

1.2 Bereidheid en betrokkenheid van partners

De theoretische basis is duidelijk en de theoretische basis wordt (sterk) ondersteund door empirisch onderzoek.

1.3 Bereidheid en betrokkenheid van de doelgroep

Er is een toelichting over hoe het project de problematiek voorkomt of hoe de interventie (= maatregel) het probleem doet afnemen.

Er worden verschillende mechanismen (twee of meer) omschreven. Hou er rekening mee dat wanneer meerdere maatregelen in eenzelfde project aanwezig zijn, het moeilijk is de unieke bijdrage van elke maatregel in te schatten.

De projectfiche (bijlage 3) biedt een kort en bondig overzicht van de belangrijkste onderdelen van een project gericht op de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit. De projectfiche bevat elf secties, elk onderdeel komt overeen met een onderdeel van het SOCPREV Registratiedraaiboek waarin criteria en voorbeeldvragen terug te vinden zijn (zie referenties naar onderdelen in de fiche). De ingevulde fiche is dus het resultaat van een synthese-oefening en het uitwisselen van fiches onder collega's biedt inspiratie aan preventieambtenaren die een gelijkaardig project willen opzetten. Er zijn twee opties voor het invullen van de fiche:

1. Gebruik onderstaande voorbeeldvragen om de projectfiche snel in te vullen, of
2. Ga aan de slag met de verwijzingen die bij elk onderdeel van de fiche vermeld staan. Zij verwijzen je naar de juiste onderdelen van het SOCPREV Registratiedraaiboek om diepgaand bij elk onderdeel van het registratieproces stil te staan.

De SOCPREV Verklarende woorden- en afkortingenlijst verduidelijkt enkele specifieke termen (zie bijlage 1).

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> Zijn de einddoelen specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden (korte, middelrange en / of lange termijn)? 	<p>1.1 (strategische) doelen zijn specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden gedefinieerd. (Toekenningscriteria, Hardyns et al., 2017)</p>	<p>* Einddoelen</p>
<ul style="list-style-type: none"> Zijn de tussendoelen specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden (korte, middelrange en / of lange termijn)? 	<p>1.2 (operationele) tussendoelen zijn specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden gedefinieerd. (Toekenningscriteria, Hardyns et al., 2017)</p>	<p>* Tussendoelen</p>
<ul style="list-style-type: none"> Zijn de indicatoren specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden (korte, middelrange en / of lange termijn)? 	<p>1.3 Het projectverloop, de coördinatie, de doelen en tussendoelen zijn omgezet in specifieke, meetbare, acceptabele, realistische en tijdsgebonden strategische en operationele doelen (per activiteit) indicatoren die evaluatie toelaten.</p>	<p>* Meetbare indicatoren overeenkomstig mechanismen</p>
<ul style="list-style-type: none"> Welke van jouw ervaringen en expertise kan je gebruiken bij het definiëren van de doelen en welke niet? Welke ervaring bestaat er in jouw dienst of stad met betrekking tot de specifieke doelstelling en doelgroep? <p> Praat met collega's in andere steden of neem er de SOCPREV literatuurstudie bij voor inspiratie (Pauwels et al., 2018).</p>	<p>1.4 De bewijskracht is gebaseerd op praktijkkennis (informatiebasis) die toelaat een juiste inschatting te maken van specifieke context-gebonden en transversale randvoorwaarden en / of aangeeft hoe gedrags-, attitude- context- en / of beleidsverandering kan plaatsvinden bij de specifieke doelgroep. (ASPIRE)</p>	<p>* Praktijkkennis doelen</p>
<ul style="list-style-type: none"> Blijft de relatie tussen de omgevingsanalyse (noden) - theorie en doelen (mechanismen, risico- en beschermende factoren) logisch en relevant voor de doelgroep? 	<p>1.5 Er is een logische relatie tussen analyse – beïnvloedende factoren – doelen – doelgroep – methodes. (CTC)</p> <p>1.6 De activiteiten, kalender en het actieplan zijn realistisch en komen overeen met het voorziene budget.</p>	<p>* Logica doelen en registratie- en implementatie- instructies</p>
<ul style="list-style-type: none"> Zijn er in de literatuur projecten te vinden die een gelijkaardig doel hebben? Moeten nieuwe factoren in acht genomen worden in de mechanismen van verandering? Is de beginsituatie veranderd? Zijn er nieuwe risico- en / of beschermende factoren? <p> Neem een kijkje bij Fegert en collega's (2009) voor de bespreking van enkele concrete preventiemechanismen of ga aan de slag met het SOCPREV CMO model (Pauwels et al., 2018).</p>	<p>1.7 Er wordt ingezet op gekende projecten die risico's kunnen verlagen, beschermende factoren kunnen verhogen (Nation et al., 2003) en / of die rekening houden met mechanismen voor verandering. (ASPIRE, EDPQS, QUALIPREV)</p>	<p>* Theoretische basis en mechanismen</p>

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> • Is het mogelijk om activiteiten / componenten apart te evalueren? • Hoe sluiten activiteiten / componenten bij elkaar aan? • Welke partners zijn betrokken en / of verantwoordelijk voor welke componenten? 	<p>1.8 Verschillende componenten van de interventie / dienst worden onderscheiden en gekoppeld aan de onderscheiden mechanismen, doelstellingen en indicatoren. (SOCPREV)</p>	<p>* Eigenheid componenten</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Is de doelgroep voldoende specifiek omschreven? • Wordt er rekening gehouden met moeilijke bereikbare delen van de doelgroep? 	<p>1.9 De doelgroep is duidelijk omschreven en geselecteerd rekening houdend met cultuur van de doelgroep wat betreft het fenomeen (CTC, EDQOS S1, ASPIRE) op basis van de omschreven doelen.</p>	<p>*Doelgroepsomschrijving</p>

TIP

Ga aan de slag met de Handleiding maatwerk voor risicojongeren (Bakker et al., 2013) of met het draaiboek drugpreventie bij jongeren uit etnisch-culturele minderheden (Laudens, 2013) indien je deze doelgroepen wil bereiken. Voor de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit / overlast bij kwetsbare probleemgebruikers met of zonder multiproblematiek (dak- en / of thuisloosheid, psychiatrische comorbiditeit) kan je aan de slag gaan met het CMO model dat ontwikkeld werd door analyse van de projecten OpStap, R-ACT, Winterhuis, Zomerpatio en Café Anoniem. Het overzicht van dit Context-Mechanisme-Outcome model vind je hieronder.

Voor meer informatie verwijzen we naar de SOCPREV Literatuurstudie.

2. PLANNING VAN DE REGISTRATIE (EN EVALUATIE)

2.1 Systematische data registratie

Data wordt methodisch verzameld (er bestaat een actieplan en er zijn eenduidig te interpreteren en te volgen registratie-instructies).

2.2 Het project repliceren

Er is voldoende informatie voorhanden om het project te repliceren (toegankelijke en niet dubbelzinnig geformuleerde handleiding, heldere instructies).

2.3 Externe en onafhankelijke evaluatie

De evaluatie wordt uitgevoerd door een derde onafhankelijke partij. De graad van onafhankelijkheid dient te worden meegegeven (i.e. de afstand tot de te evalueren projectpartners).

2.4 Continue evaluatie

De evaluatie wordt ook periodiek uitgevoerd tijdens de duur van het project (periodiek en vast af te spreken intervallen zijn een trade-off tussen duur van het project, middelen, doelstellingen).

Proces- en uitkomstindicatoren en bijhorende criteria worden dan wel vernoemd in dit draaiboek, maar wie voert dit nu allemaal uit? Schep bij de ontwikkeling van het project duidelijkheid over wie, wat, wanneer registreert, analyseert, tussentijds evalueert, bijstuurt en wie de eindevaluatie doet. Het is van groot belang dat dit wordt meegenomen in de taakverdeling van de stuurgroep en, waar mogelijk, besproken wordt

met externen voor onafhankelijke evaluatie. Je kan hiervoor onderstaand template gebruiken. Een planning bevat dus zowel richtlijnen voor de implementatie, registratie en proces- en uitkomstevaluatie.

	Wie beslist intern	Wie voert uit intern	Interne mijlpalen	Externe evaluatie	Externe mijlpalen
Registratie instructies					
Implementatie instructies					
Evaluatie instructies					
Nulmeting					
Selectie indicatoren					
Registratie					
Afronding nulmeting					
Rapportage					
Terugkoppeling stuurgroep					
Tussenmeting					
Selectie indicatoren					
Type registratie					
Uitsplitsen per niveau					
Regelmaat					
Rapportage					
Terugkoppeling stuurgroep					
Eindmeting					
Verzameling materiaal					
Afronding eindmeting					
Rapportage					
Terugkoppeling stuurgroep					
Verspreiding					
Bijsturing project					

TIP

Bij elke voorbeeld registratievraag (kolom 1), hoort de vraag 'en moet er bijgestuurd worden?'. Dat is procesevaluatie. Het is van belang dat er in de registratie- en evaluatieplanning beslist wordt hoe deze bijstellingen geregistreerd worden zodat de impact ervan achteraf geëvalueerd kan worden (zie criterium 3.1: Aanpassingen en aanpasbaarheid)

3. PROCESREGISTRATIE

3.1 Betrokkenheid van en gedragenheid door de stuurgroep

Externe belanghebbenden worden in de procesregistratie betrokken.

3.2 Relevante procesindicatoren

Relevante procesindicatoren worden bepaald die betrekking hebben op implementatie.

Er zijn meerdere procesindicatoren.

Indicatoren worden gelinkt aan de context, theorie en praktijkkennis.

3.3 Betrokkenheid van en gedragenheid door de doelgroep

De doelgroep en de lokale gemeenschap worden in de procesregistratie betrokken.

3.4 Resultaat proces evaluatie

Het project wordt algemeen positief geëvalueerd.

3.1 BETROKKENHEID VAN EN GEDRAGENHEID DOOR DE STUURGROEP

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> Zijn de doelen en taken van de stuurgroep ten aanzien van het project meetbaar, aanvaardbaar, realistisch en tijdsgebonden geformuleerd? 	<p>3.1.1 De doelen van de stuurgroep (onderdeel van het dispositief coördinatie) ten aanzien van het project zijn meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden geformuleerd (Hardyns et al., 2017) in een afsprakennota. (SOCPREV)</p>	<p>* Doelen stuurgroep</p>
<ul style="list-style-type: none"> Zijn de taken van de stuurgroep ten aanzien van het project meetbaar, aanvaardbaar, realistisch en tijdsgebonden geformuleerd? 	<p>3.1.2 Er is een gedragen afsprakennota in de stuurgroep waarin de taken, coördinatie en evaluatie van elk lid van de equipe duidelijk vermeld staan op basis van de doelstellingen van het project. De taken van de stuurgroepleden ten aanzien van het project zijn meetbaar, aanvaardbaar, realistisch en tijdsgebonden geformuleerd in een afsprakennota. (SOCPREV)</p>	<p>* Taken stuurgroepleden</p>
<ul style="list-style-type: none"> Wordt op zoek gegaan naar een win-win voor alle stuurgroepleden (respect voor de werksituatie van partners en openheid voor nieuwe mogelijkheden / samenwerkingen)? Welke jaarverslagen, activiteitenverslagen, projectfiches, cliëntfiches e.d. kunnen in de stuurgroep aan bod komen? <p> Organiseer op regelmatige basis een stuurgroepbevraging om de samenwerking te voeden en om aan de noden van de stuurgroepleden tegemoet te komen.</p>	<p>3.1.3 Er is op regelmatige basis contact tussen de stuurgroepleden en er wordt gebruik gemaakt van bestaande gegevensbronnen en samenwerkingsverbanden. (SOCPREV)</p>	<p>* Mogelijkheden werkkader</p>
<ul style="list-style-type: none"> Lopen de werkzaamheden van de stuurgroep zoals gepland? Neemt iedereen de eigen verantwoordelijkheid op? Is iedereen steeds aanwezig en betrokken? 	<p>3.1.4 Stuurgroepleden houden zich aan de afsprakennota en de coördinator behoudt en gebruikt de coördinerende en bijsturende rol. (SOCPREV)</p>	<p>* Stabiliteit taakverdeling en coördinatie</p>
<ul style="list-style-type: none"> In welke jaarverslagen, activiteitenverslagen, projectfiches e.d. zal het project vermeld worden, over de organisaties en beleidsniveaus heen? 	<p>3.1.5 Mijlpalen en rapportageplicht op verschillende niveaus worden in kaart gebracht en afgestemd (organisaties, beleidsniveaus). (SOCPREV)</p>	<p>* Protocol informatie uitwisseling</p>

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> • Worden de ethische principes gerespecteerd, moet er bijgestuurd worden? • Zijn er belangenconflicten tussen het nastreven van de doelen voor de doelgroep en het nastreven van de doelen van de deelnemende partners en stakeholders? Hoe wordt er omgegaan met deze conflicten? • Hoe wordt omgegaan met cliëntgegevens in de stuurgroep en wat zijn de eisen hieromtrent van de stuurgroepleden? <p> Stel een ethisch protocol op in samenspraak met de stuurgroepleden (zie ook Jacobs et al., 2002).</p>	<p>3.1.6 Ethische principes worden vastgelegd. (COMIQS P9) (EDPQS T)</p>	<p>* Ethisch protocol</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Blijft de contextuele probleemanalyse gelden? • Vinden er veranderingen plaats die invloed hebben op de ideale stuurgroepsamenstelling of haar werking? 	<p>3.1.7 De contextuele probleemanalyse wordt op systematische wijze opgevolgd in de stuurgroep.</p>	<p>* Contextopvolging stuurgroep</p>

3.2 IMPLEMENTATIE

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> • Wordt er gewerkt aan de hand van het actieplan, waarom niet, waarom wel? 	<p>3.2.1 Er is een planning opgesteld met daarin: eind- en tussendoelen, indicatoren, proces- en uitkomstevaluatie en implementatie instructies.</p>	<p>* Mate van praktijk standaardisatie (Hogue et al., 1999)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Is de locatie van het project goed toegankelijk voor de doelgroep? • Zijn er andere barrières die de toegankelijkheid verlagen? <p> Werk met de 5 B's (bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, begrijpbaarheid en bruikbaarheid) (Bouverne-De Bie et al., 2003), maar denk ook aan bekendheid en betrouwbaarheid.</p>	<p>3.2.2 Het project is toegankelijk (zowel fysiek als op andere vlakken).</p>	<p>* Toegankelijkheid (Durlak, 2016)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Welke externe factoren beïnvloeden het al dan niet behalen van de doelstellingen? • Hoe verhoudt het project zich ten aanzien van andere praktijken / projecten? 	<p>3.2.3 Het is duidelijk welke verandering teweeg wordt gebracht ten aanzien van de nulmeting, ten aanzien van de controlegroep en / of ten aanzien van andere praktijken / projecten. (SOCPREV)</p>	<p>* Monitoring van controlecondities (Durlak, 2016)</p>

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> • Sluiten de activiteiten aan bij de eind- en tussendoelen? • Is dit voldoende of teveel voor de doelgroep? • Sluit de intensiteit aan bij een voorbeeldpraktijk of theorie? <p> Het verzamelen van gegevens met betrekking tot programmatrouw, verhoogt programmatrouw. (Axford, 2017)</p>	<p>3.2.4 De implementatie van het project sluit nauw aan bij de belangrijkste componenten van de theorie.</p>	<p>* Programmatrouw (Durlak, 2016; Hogue et al., 2009)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Welke (delen van) componenten van een bestaand project werden aangepast aan de nieuwe context? • Hoe worden aanpassingen in de basiscomponenten van het project geregistreerd door praktijkwerkers? 	<p>3.2.5 Doelstellingen zijn aangepast en aanpasbaar indien nodig (COMIQS P27) en het is duidelijk welke (delen van) componenten aangepast werden ten aanzien van het originele project (indien van toepassing).</p>	<p>* Aanpassingen (aanpasbaarheid) (Durlak, 2016)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Welke minimale regelmaat is noodzakelijk voor de doelgroep en realistisch voor de dienst? • Hoe kan het project ingebed worden in een werking zodat het niet beperkt blijft tot iets eenmalig? <p> Let op dat tijdens de conceptualisering en planning van het project in de stuurgroep rekening wordt gehouden met de praktische mogelijkheden van de dienst.</p>	<p>3.2.6 Het project bestaat uit meer dan een eenmalige activiteit, de activiteit omvat voldoende duur en intensiteit (Nation et al., 2003) gebaseerd op theorie en praktijk kennis.</p>	<p>* Differentiatie: individu en doelgroep</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Hoe onderscheidt het project zich van gelijkaardige projecten / praktijken? • Is er overlap met andere projecten / praktijken, en biedt dit voor- of nadelen? 	<p>3.2.7 Het project is aangepast aan de context (SOCPREV 0-voorwaarden) en blijft uniek ten aanzien van andere projecten.</p>	<p>* Differentiatie: context</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Is de dosering overeenkomstig wat we weten over de noden van de doelgroep? <p> Het project bestaat best uit meer dan een eenmalige activiteit (Nation et al., 2003).</p>	<p>3.2.8 Tijdens implementatie wordt rekening gehouden met dosering overeenkomstig de noden van de doelgroep, praktijkkennis en theoretische basis.</p>	<p>* Dosering</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Staan praktijkwerkers achter de visie van het project? 	<p>3.2.9 Professionelen zijn gemotiveerd en er is draagvlak voor het project. (SOCPREV)</p>	<p>* Motivatie medewerkers</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Vinden er belangrijke veranderingen plaats in de contextomschrijving van het project die een invloed kunnen hebben op de uitkomst of uitvoering van het project? 	<p>3.2.10 De 0-voorwaarden worden tijdens de implementatie systematisch opgevolgd. (SOCPREV)</p>	<p>* Context opvolging</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Blijven de gebruikte inhoudelijke basis (risico- en beschermende factoren en mechanismen) en praktijkkennis gelden? 	<p>3.2.11 De theoretische onderbouw en praktijkkennis waarop het project gestoeld is, worden tijdens de implementatie systematisch opgevolgd. (SOCPREV)</p>	<p>* Inhoudelijke opvolging</p>

3.3 BETROKKENHEID VAN EN GEDRAGENHEID DOOR DE DOELGROEP

VOORBEELD REGISTRATIEVRAGEN	CRITERIUM	VOORBEELD PROCESINDICATOREN
<ul style="list-style-type: none"> Hoe kan gedragsverandering tweevoudig gebracht worden in de doelgroep, hoe kan deze geëngageerd worden? <p> Pure informatie en kennis zijn niet genoeg, het is belangrijk om interactieve elementen, oefeningen en praktische toepassingen in het dagelijks gebruik in het project te integreren omdat die een grote invloed op attitude en gedrag hebben (Nation et al., 2003)</p>	<p>3.3.1 Het project slaagt erin aandacht te trekken en betreft de doelgroep op directe wijze. Bottom-up input is ingepland. (QUALIPREV) (Durlak, 2016)</p>	<p>* Participatiegraad (ten aanzien van de doelgroep)</p>
<ul style="list-style-type: none"> Is de doelgroep het eens met de visie van het project? Gebeuren er aanpassingen op basis van inspraak van de doelgroep? <p> Pure informatie en kennis is niet genoeg, het is belangrijk om interactieve elementen, oefeningen en praktische toepassingen in het dagelijks gebruik in het project te integreren omdat die een grote invloed op attitude en gedrag hebben (Nation et al., 2003)</p>	<p>3.3.2 Interventie wordt aangepast aan en door de doelgroep en het project wordt gedragen door de doelgroep. (COMIQS P10, 11, 12) (QUALIPREV) (Durlak, 2016)</p>	<p>* Gedragenheid doelgroep</p>
<ul style="list-style-type: none"> Worden ook moeilijk bereikbare doelgroepen bereikt? 	<p>3.3.3 Ook moeilijk bereikbare doelgroepen worden bereikt. (SOCPREV) (QUALIPREV) (Durlak, 2016)</p>	<p>* Participatie specifieke doelgroepen</p>
<ul style="list-style-type: none"> Blijven alle deelnemers deelnemen, waarom wel, niet? <p> Werk stapsgewijs of gefaseerd om moeilijk bereikbare doelgroepen toch te bereiken, eerder dan alle deelnemers in een keer te willen bereiken.</p>	<p>3.3.4 Deelnemers blijven deelnemen. (QUALIPREV) (Durlak, 2016)</p>	<p>* Retentiegraad (engagement)</p>
<ul style="list-style-type: none"> Is de doelgroep veranderend of uitgebreid? 	<p>3.3.5 De contextuele probleemanalyse met betrekking tot de doelgroep wordt op systematische wijze opgevolgd.</p>	<p>* Contextopvolging doelgroep</p>

TIP

Het aanduiden van een verantwoordelijke voor de opvolging van de kwalitatieve procesevaluatie van de contextuele probleemanalyse is aan te raden.

4. UITKOMSTREGISTRATIE

4.1 Relevante uitkomstindicatoren

Relevante uitkomstindicatoren gerelateerd aan de doelstelling worden besproken.

Er zijn meerdere (drie of meer) uitkomst indicatoren, gerelateerd aan de doelstelling.

Indicatoren worden gelinkt aan de theorie en praktijkkennis.

4.2 Het project repliceren

Er wordt gebruik gemaakt van een controlegroep

4.3 Externe en onafhankelijke evaluatie

Er wordt gebruik gemaakt van randomisatie of afstemming bij het bepalen van controle / preventie groep.

TIPS & TRICKS	CRITERIUM	VOORBEELD UITKOMST-INDICATOREN
 Doe beroep op externe expertise voor het ontwikkelen van de correcte registratie- en evaluatievragen of laat je inspireren door 'de gestandaardiseerde vragenlijst' (Billiet et al., 2006).	4.1 Relevante uitkomst indicatoren zijn geselecteerd, gespecificeerd, worden beschreven (kwalitatief en kwantitatief) en geregistreerd in de Excel Evaluatietool.	DOELGROEP- EN PROJECT NIVEAU
		* Aantal activiteiten voor doelgroep
		* Aantal unieke deelnemers
 Neem een kijkje in bijlage 2 voor relevante extra indicatoren voor specifieke projecten.		* Welke nieuwe signalen geeft de doelgroep?
		* Wat zijn de (betekenisvolle) persoonskenmerken van de deelnemers?
 Laat je inspireren door het Quality of Life (QOL) of EuropAsi concept bij levensdomeinregistratie.		DEELNEMERNIVEAU (GEANONIMISEERD)
		* Relevante persoonlijke gegevens
		* Levensdomeinen (zie Excel Registratietool)
		* Relevante gegevens geregistreerd bij partners
 In de Excel Registratietool kan je alle geregistreeerde gegevens bewaren.	4.2 De geselecteerde indicatoren worden geregistreerd tijdens een nul-, tussen- en eindmeting.	* Doorverwijzing in-/out- (zoals omschreven in de probleemdefinitie en rekening houdend met mogelijke herhalperiodes)
		(nvt)

TIPS & TRICKS	CRITERIUM	VOORBEELD UITKOMST INDICATOREN
 Zin in een RCT? Lees Axford, 2017	4.3 Er wordt gebruik gemaakt van een controlegroep	
	4.4 Er wordt gebruik gemaakt van randomisatie of afgestemde paren	

TIP

In bijlage 4 zijn extra voorbeeldindicatoren voor specifieke projecten terug te vinden. In de Excel Registratietool kan je alle geregistreerde gegevens kwijt.

5. UITKOMSTEVALUATIE

- 5.1 Met oog voor verschillende doelstellingen worden indicatoren met elkaar vergeleken tijdens de nul-, tussen- en eindmeting
- 5.2 Er is een rapport beschikbaar met daarin de resultaten van de evaluatie
- 5.3 De uitkomst evaluatie is positief
- 5.4 Er is een kosten-baten analyse ter beschikking

TIPS & TRICKS	CRITERIUM	VOORBEELD UITKOMST INDICATOREN
 Maak gebruik van het CMO model voor analyse (Pauwels et al., 2018).	5.1 Met oog voor de verschillende doelstellingen van het project worden de relevante indicatoren met elkaar vergeleken tijdens T0, T1 & T2.	(nvt)
 Onderscheid in het rapport de doelen en subdoelen, vermeld de tekortkomingen en succesfactoren van de evaluatie (zodat het project met andere projecten vergeleken kan worden en repliceerbaar is)	5.2 Er is een rapport beschikbaar met daarin de resultaten van de evaluatie.	(nvt)
(nvt)	5.3 De uitkomst evaluatie is positief.	(nvt)
 Zin in een kosten-baten analyse? Lees er eerst over in Lievens et al. (2016)	5.4 Er is een kosten-baten analyse ter beschikking.	(nvt)

6. VERSPREIDING EN PUBLICATIE VAN RESULTATEN

6.1 Online toegankelijk rapport

Een rapport is online toegankelijk.

6.2 Academische publicatie

De resultaten zijn gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift.

6.3 Rapport in het Engels

Een rapport is beschikbaar in het Engels.

6.4 Verspreiding in België

Het project werd voorgesteld aan Belgische collega's.

TIPS & TRICKS	CRITERIUM
 Deel projecten via Europese databanken (EDDRA, EUCPN, Euronet, CTC, XChange, ...).	6.1 Online toegankelijk rapport
 Bekijk of je ruimte hebt om samen te werken met een academische partner.	6.2 Academische publicatie
 Bekijk of je ruimte hebt om een korte versie van de resultaten te verspreiden.	6.3 Rapport in het Engels
 Nam je deel aan een Europees project? Waarom niet even terugkoppelen naar je Belgische collega's? Verspreid je onderzoeksresultaten via de stedelijke website, Vlaamse en Belgische netwerken voor experts en praktijkwerkers in jouw domein.	6.4 Verspreiding in België

BIJLAGE 1: SOCPREV VERKLARENDE WOORDEN- EN AFKORTINGEN LIJST

Actieplan voor registratie	De planning, mijlpalen, inhoud en uitvoerders van de dataverzameling (registratie) voor monitoring, proces-, uitkomst- en impactevaluatie.	Context	Alle elementen die van belang zijn voor de implementatie, registratie en evaluatie van een interventie waaronder bijvoorbeeld maar niet uitsluitend projectspecifieke omgevingsanalyse, probleemdefinitie doelgroep, verplaatsing- en neveneffecten, hiaten in het aanbod, lokaal alcohol- en drugbeleid, inschrijving in lokaal en bovenlokaal beleid (regionaal, provinciaal, gewestelijk, federaal), expertise en vormingsnoden medewerkers, lange termijn doelstellingen, fondsen, richtlijnen voor registratie, identificatie en afstemmingsmogelijkheden met lokale stakeholders, mogelijkheden integrale en geïntegreerde werking, stuurgroepsamenstelling, bereidheid en betrokkenheid doelgroep.
ASPIRE	<i>Appréciation et Sélection de Programmes de Prévention issues de la Revue des standards de qualité "EDPQS".</i> Meer info: http://www.ofdt.fr/aide-aux-acteurs/prevention/grille-aspire-adaptation-francaise-des-edpqs-pour-la-selection-de-programmes-prometteurs/	CTC	<i>Communities That Care.</i> Meer info: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/3934/TI_PUBPDF_TDAU17001ENN_PDFWEB_20170224164629.pdf
BBC	Beleids- en beheerscyclus.	DODONBEL	<i>Do's and don'ts in a comprehensive and integrated drug policy.</i> (De Ruyver et al., 2009) Meer info: http://www.belspo.be/belspo/fedra/proj.asp?l=%20nl&COD=DR%2F33
Bereidheid	De mate waarin personen bereid zijn bij te dragen aan de uitvoering en implementatie van het project. Bereidheid is afhankelijk van een goed begrip en persoonlijke goedkeuring van de visie en theoretische basis van het project.	Dosering	De vooropgestelde intensiteit van de interventie. Het aantal keer dat deelnemers, vanuit de theorie, verwacht worden deel te nemen aan de interventie.
Betrokkenheid	De mate waarin personen participeren in alle fasen (van uitwerking tot evaluatie) van een project.		
COMIQS	<i>Consensus building on minimal quality standards for drug demand reduction in Belgium.</i> (Autrique et al., 2010) Meer info: http://www.belspo.be/belspo/fedra/proj.asp?l=nl&COD=DR%2F66		
Component	De verschillende projectonderdelen of acties die gerelateerd zijn aan het bereiken van de eind- en tussendoelen.		

DRUGCRIM	<i>Definiëring en meting van druggerelateerde criminaliteit.</i> (De Ruyver et al., 2008) Meer info: http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/pub_ostc/Drug/rDR30r_nl.pdf
Drug-gerelateerde criminaliteit	Druggerelateerde criminaliteit wordt door EMCDDA (2007) onderverdeeld in vier categorieën: psycho farmacologische criminaliteit (onder de invloed van psychoactieve middelen), economisch-compulsieve criminaliteit (waaronder verwervingscriminaliteit om drugs of geld te verwerven voor het onderhoud van de afhankelijkheid); systemische criminaliteit (die betrokken is op de drugmarkt); en inbreuken op de drugwetgeving. Deze vormen overlappen vaak. In SOCPREV stellen we een herwerkte definitie van druggerelateerde criminaliteit en overlast voor (Pauwels et al., 2018).
Drug gerelateerde overlast	Er bestaat geen algemene definitie voor 'druggerelateerde overlast'. Meestal is het gerelateerd aan deviant gedrag gekoppeld aan 'gecodeerde en geïnstitutionaliseerde regels, of minder expliciete sociale waarden en normen of gedragingen, activiteiten en situaties die gepercipieerd worden als onwenselijk, onaangenaam, vervelend, bedreigend of schadelijk voor een persoon of gemeenschap die zichzelf geen deel acht van het ontstaan ervan' (eigen vertaling) (EMCDDA, 2005). Men kan dus stellen dat het een subjectief gegeven is dat afhankelijk is van de waarnemer (de burger, stad of andere actor). In SOCPREV stellen we een herwerkte definitie van druggerelateerde criminaliteit en overlast voor (Pauwels et al., 2018).
EDDRA	<i>European exchange on Drug Demand Reduction Action.</i> Meer info: http://www.emcdda.europa.eu/themes/best-practice/examples

EDPQS	<i>The European Drug Prevention Quality Standards</i> Meer info: http://prevention-standards.eu/standards/
Uitkomst-evaluatie	Een uitkomstevaluatie tracht te bepalen of de interventie zijn doelstellingen heeft bereikt. Deze uitkomst kan kwalitatief en / of kwantitatief worden beoordeeld. Niet- (quasi-)experimentele evaluatie met kwantitatieve methoden kan worden toegepast. Om optimaal oog te hebben voor contextuele factoren, kan (aanvullend of uitsluitend) gebruik worden gemaakt van kwalitatieve methoden voor uitkomstevaluatie (interviews, observatie).
Eindoelen en Tussendoelen	Eindoelen (strategische doelen) geven aan wat je wilt bereiken, sturen het gedrag van projectmedewerkers en zijn dus richtinggevend. Einddoelstellingen omvatten welke resultaten op korte, middellange en lange termijn moeten worden bereikt. Door een doelstelling SMART te formuleren is de kans groter dat er in de praktijk iets van terecht komt (meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdsgebonden). De einddoelen komen overeen met de verwachte verandering. De tussendoelen of operationele doelstellingen komen overeen met het verwachte resultaat van concrete acties of componenten die geïmplementeerd worden om de strategische doelstellingen te verwezenlijken.
EMCDDA	Het Europees waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, EMCDDA).
EUCPN	<i>European Crime Prevention Network.</i> Meer info: http://eucpn.org/
EURONET	<i>European addiction prevention network.</i> Meer info: https://www.euronetprev.org/

Evaluatie van evaluatie	Het proces waarbij de uitgevoerde evaluatie van een project wordt geëvalueerd aan de hand van vooraf bepaalde kwaliteitscriteria.
FreD	<i>Early intervention for young drug users.</i> Meer info: http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index52035EN.html?project_id=01DE11&tab=overview
Gedragenheid	De veruiterlijking van bereidheid tijdens alle fasen (van uitwerking tot evaluatie) van het project. Personen die bijvoorbeeld het project mee promoten, die zich extra inzetten voor het project, het expliciet mee willen optimaliseren geven blijk van gedragenheid. Ook wanneer projectmedewerkers signalen uit het werkveld, partners of doelgroep krijgen kan dit een blijk zijn van gedragenheid.
Impactevaluatie	Een evaluatie die nagaat of en welke veranderingen plaatsvinden na implementatie van het project (Lab, 2014). Impactevaluatie gaat na hoe het project personen en plaatsen beïnvloedt die geen deel zijn van de doelgroep van het project. Impactevaluatie bestaat eruit op zoek te gaan naar onverwachte effecten, de uitbreiding van effecten en de positieve en negatieve effecten van het project (Kröger, 1998). Kröger en collega's argumenteren dat impactevaluatie begint waar procesevaluatie eindigt, nadat het project heeft plaatsgevonden. Impactevaluatie bekijkt in welke mate de verwachte resultaten zijn verwezenlijkt en tracht de fundamentele vraag van 'succes' te beantwoorden.
Indicator	Indicatoren laten toe om aan de hand van nul-, eind- (en tussen-) metingen de impact en effectiviteit van een interventie te meten. Het identificeren van indicatoren vereist dus een idee van welk resultaat men wil meten (theoretische basis) en hoe dat moet gebeuren (Gielen, 2017).

Een indicator is dus het resultaat van een kwalitatieve of kwantitatieve meetbaarheidsoefening (Selz et al., 2009) die toelaat om de evolutie in een situatie, gedrag of andere tendens aan te tonen (uitkomstindicatoren). Indicatoren kunnen ook betrekking hebben op de implementatie van een project (mechanismen en activiteiten) waar voorgaande situaties, gedragingen of tendensen uit voorkomen (procesindicatoren) (Mutatayi, 2017).

Kosten-baten evaluatie	Een analyse die nagaat of de kosten gemaakt voor een bepaald project verdedigbaar zijn ten aanzien van de uitkomstevaluatie (baten). Je kan kosten-baten namelijk alleen bepalen als je ook kan meten of het project de verwachte verandering teweeg brengt. De randvoorwaarde voor een kosten-baten analyse is dus dat er reeds een proces- en uitkomstevaluatie plaatsvond. (Lab, 2014)
Mijlpalen	Vooraf afgesproken momenten in het project waarbij vooraf afgesproken tussen- en einddoelen behaald worden. We spreken van interne mijlpalen (eigen aan het project) en externe mijlpalen (in samenspraak met partners).
Monitoring	Het (op)volgen van een situatie, een fenomeen of een gedraging op basis van pertinente informatie (bijvoorbeeld vooraf bepaalde indicatoren) die systematisch wordt bijgehouden.

Partners Alle personen extern aan het project die belang hebben bij een tussen- of einddoel van het project maar ook zij die actief meewerken aan tussen-of einddoelen van het project. Partners kunnen lid zijn van de stuurgroep, drugoverleg, werkgroep, intergemeentelijke samenwerking e.d. Idealiter wordt ook het doelpubliek als partner in het project beschouwd.

Procesevaluatie Een procesevaluatie draait om het implementatieproces en onderzoekt of de interventie volgens plan is uitgevoerd. Een procesevaluatie kan geen uitspraken doen over de (causale) effectiviteit van een interventie maar biedt wel informatie over de output en over de randvoorwaarden van een interventie (Gielen, 2017). Deze evaluatie bestudeert ook de sociale context waarin het project intervenueert (Ekblom et al., 1995). Formatieve procesevaluatie is gericht op het optimaliseren van de implementatie waar summatieve procesevaluatie gericht is op het evalueren van de implementatie (Springer et al., 1998).

Programma-trouw De mate waarin de deelnemers trouw blijven aan het programma tijdens het verloop van het project. De variaties in de uitvoering van het project zoals beschreven in de theoretische basis van het project.

QUALIPREV *Criteria for the evaluation of crime preventive project.* (Rummens et al., 2016)
Meer info: http://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/2016_10_04_eucpn_evaluation_crime_prevention_practices_final.pdf

Randomized Controlled Trial (RCT) Een wetenschappelijk experiment dat gericht is op het vermijden van externe invloeden (bias) bij het testen van nieuwe interventies door te werken met willekeurig gekozen controle- en interventiegroepen. De deelnemers worden willekeurig toegeschreven aan een controle- of interventiegroep en ontvangen dan respectievelijk geen of placebo interventie of de bestudeerde interventie

Rand-voorwaarden Elementen die noodzakelijk zijn voor de kwaliteitsvolle implementatie, registratie en evaluatie van een project.

Realistische evaluatie Evalueren wat werkt, voor wie, onder welke omstandigheden en hoe. Evaluatie van (een) project(en) met nadruk op hoe en in welke context een project werkt, eerder dan óf het project werkt. Realistische evaluatie is dus gericht op het causaal verklaren van mechanismen van een problematiek en het project dat daarop in wil werken (Pawson, 2006). Realistische evaluatie wil licht werpen op de combinatie van mechanismen en contexten die leiden tot resultaatpatronen, ook bekend als context-mechanisme-resultaat-patroonconfiguraties (*context-mechanism-outcome*, C-M-O). Ze toont hoe programma's mechanismen activeren, bij wie en onder welke omstandigheden dat gebeurt en hoe ze daardoor verandering realiseren. Realistische evaluatie draait dus om de vraag: 'wat werkt, voor wie, onder welke omstandigheden en hoe?' (Gielen et al., 2017).

Registratie Het systematisch verzamelen van data die pertinent zijn voor het monitoren en evalueren van een project.

Risicofactoren Beschermende factoren Risicofactoren verhogen potentieel de kans op probleemgedrag waar beschermende factoren geassocieerd worden aan een potentiële reductie van de waarschijnlijkheid dat dit gedrag zal plaatsvinden. Deze factoren hebben zowel betrekking op het individu als op factoren in de omgeving zoals familie, ouders, schoolmilieu en gemeenschapsfactoren (Farrington, 2009). Deze factoren kunnen statisch of dynamisch zijn. Statische factoren veranderen niet (bijvoorbeeld leeftijd van eerste delict). Dynamische factoren daarentegen kunnen veranderen (bijvoorbeeld vriendschapsrelaties, opleidingsniveau). Er zijn meerdere risicofactoren werkzaam in een sociaal mechanisme, maar aanwezige risicofactoren behoren niet steeds tot de causale verklaring van het mechanisme. Een overzicht van risico- en beschermende factoren in kwetsbare groepen vind je terug bij Snoek, Wits, van der Stel & van de Mheen (2012).

Mechanisme Een deel van een actieproces dat toelaat uit te leggen hoe sommige deelaspecten (zoals risico- en beschermende factoren) gedrag of een situatie beïnvloeden, hetzij door kansen op bepaalde uitkomsten te verhogen of te verminderen. Een mechanisme is dus de manier waarop actoren en entiteiten samenwerken om een uitkomst te bewerkstelligen (Hedström et al., 1998). Een sociaal mechanisme bestaat erin een problematiek (vb. openbare dronkenschap bij thuislozen) te verklaren rekening houdend met waarom de problematiek ontstaat (achterliggende gebeurtenissen of opeenstapeling van gebeurtenissen). Deze verklaring bestaat uit een combinatie van onderliggende problematieken die de oorzaak zijn van de eerstgenoemde problematiek (vb. thuisloosheid, werkloosheid, alcoholisme, ...). Maar het verklaren van die oorzaak is onvoldoende: door het causaal verband tussen de problematieken te verklaren wordt ook aangegeven hoe de problematiek in de toekomst vermeden kan worden.

Dit kan aan de hand van bewezen theorieën maar ook of in combinatie met je eigen praktijkervaring. Een sociaal mechanisme zorgt voor de daling van een fenomeen in een groep (de afgebakende doelgroep). Een ontwikkelingsmechanisme werkt in op de ontwikkeling van de cognities, en emoties etc. van de deelnemer aan het preventieproject. Zo stelt Bjørgo (2016) in zijn negen mechanismen voor misdaadpreventie dat het aanmoedigen om te breken met crimineel gedrag en het rehabiliteren van gewezen overtreeders essentiële instrumenten zijn om misdaad te bestrijden.

SOCPREV *Social crime preventive evaluation of initiatives for the reduction of compulsive and systemic drug-related crime.* (Pauwels et al., 2018)
Meer info: <http://www.vad.be/onderzoek/detail/evaluatie-van-de-sociale-preventie-van-druggerelateerde-criminaliteit-socprev>

Stuurgroep Een groep partners die de implementatie van het project opvolgt. De werkzaamheden van de stuurgroep worden bepaald in een afsprakennota. De manieren waarop gegevens gedeeld worden kan vastliggen in een ethisch protocol dat vooraf goedgekeurd werd door alle leden. De stuurgroep wordt meestal aangestuurd door een coördinator.

XChange Online databank met evidence-based (drug)preventieprojecten (EMCDDA).

BIJLAGE 2: SOCPREV EVALUATIETOOL

Het hoofddoel van de **SOCPREV Evaluatietool** is om een snelle en eenvoudige evaluatie te maken van jouw registratie (en evaluatie) van een preventieproject gericht op de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit en / of overlast. Je kan de evaluatie uitvoeren op papier of in het voorziene Excel formaat. Er zijn dus twee opties voor de SOCPREV evaluatie. Indien je voor het Excel formulier kiest, wordt jouw indicatieve score automatisch berekend. Met de SOCPREV evaluatietool op papier moet je zelf aan het rekenen gaan.

Het scoreproces is afhankelijk van het type evaluatie dat reeds werd uitgevoerd. Afhankelijk van het type evaluatie gebruik je dus een verschillende blad:

- **Scoreblad 1: Er heeft nog geen evaluatie plaatsgevonden;**
- **Scoreblad 2: Er vond uitsluitend een procesevaluatie plaats;**
- **Scoreblad 3: Er vond uitsluitend een uitkomstevaluatie plaats;**
- **Scoreblad 4: Er vond een proces- en een uitkomstevaluatie plaats.**

De score is indicatief en helpt je bij het identificeren van onderdelen van het project die niet geregistreerd en / of geëvalueerd worden.

SOC-PREV SCORE BLAD 1		
Praktijk zonder evaluatie		
0. Context analyse	Punten	Totaal punten
<i>Is er een bespreking voorhanden met betrekking tot de aan te pakken problematiek?</i>	2,5 / 0	
1. Probleemanalyse en theoretische achtergrond		
Specificatie van de doelen		
<i>Zijn de doelen concreet genoeg opdat ze duidelijk te evalueren zijn?</i>	2,5 / 0	
Link met theorie en empirisch onderzoek		
<i>Is de theoretische basis van het project duidelijk? Is er een link met voorgaand empirisch onderzoek?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Mechanisme van verandering		
<i>Is er een duidelijke toelichting over hoe de praktijk werkt om de problematiek te verminderen of te voorkomen? Zijn er verschillende mechanismen (twee of meer) geïdentificeerd?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
	Score	
	Gewicht	x4
	Totale score	(max=40)
2. Assessment van evalueerbaarheid		
Systematische data registratie		
<i>Wordt data methodisch verzameld?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Het project repliceren		
<i>Is er voldoende informatie voorhanden om het project te herhalen in een andere context?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
	Score	
	Gewicht	x2
	Totale score	(max=10)
Samenvatting		
Probleemanalyse en theoretische achtergrond		
Het project repliceren		
Totaal (max=50)		
Percentage		

SOC-PREV SCORE BLAD 2		
Project met alleen procesevaluatie		
0. Contextanalyse	Punten	Totaal punten
<i>Is er een bespreking voorhanden met betrekking tot de aan te pakken problematiek?</i>	2,5 / 0	
1. Probleemanalyse en theoretische achtergrond		
Specificatie van de doelen		
<i>Zijn de doelen concreet genoeg opdat ze duidelijk te evalueren zijn?</i>	2,5 / 0	
Link met theorie en empirisch onderzoek		
<i>Is de theoretische basis van het project duidelijk? Is er een link met voorgaand empirisch onderzoek?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Mechanisme van verandering		
<i>Is er een duidelijke toelichting over hoe de praktijk werkt om de problematiek te verminderen of te voorkomen? Zijn er verschillende mechanismen (twee of meer) geïdentificeerd?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
	Score	
	Gewicht	x4
	Totale score	(max=40)
2. Assessment van evalueerbaarheid		
Systematische data registratie		
<i>Wordt data methodisch verzameld?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Het project repliceren		
<i>Is er voldoende informatie voorhanden om het project te herhalen in een andere context?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Onafhankelijke evaluatie		
<i>Wordt de evaluatie uitgevoerd door een onafhankelijke derde partij?</i>	2,5 / 0	
Continue evaluatie		
<i>Wordt de evaluatie ook uitgevoerd tijdens de uitvoering van de praktijk (in de plaats van alleen daarna)?</i>	2,5 / 0	
	Score	
	Gewicht	x0,5
	Totale score	(max=5)

SOC-PREV SCORE BLAD 2 (VERVOLG)		
3. Procesevaluatie	Punten	Totaal punten
Relevante procesindicatoren		
<i>Worden de relevante procesindicatoren besproken? Zijn meerdere (drie of meer) procesindicatoren besproken?</i>	5 / 2,5 / 0	
Betrokkenheid van externe belanghebbenden		
<i>Worden externe belanghebbende betrokken in het evaluatieproces?</i>	2,5 / 0	
Betrokkenheid van de doelgroep en plaatstelijke actoren		
<i>Wordt de doelgroep of de lokale gemeenschap in de procesevaluatie?</i>	2,5 / 0	
	Score	
	Gewicht	x2
	Totale score	(max=20)
5. Dessiminatie en publicatie van de resultaten		
Online toegankelijk rapport		
<i>Is een rapport toegankelijk online? (bijvoorbeeld aan de hand van de CTC for Europe, EDDRA, XChange of EUCPN database)?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Academische publicatie?		
<i>Zijn de resultaten gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift?</i>	0,5 / 0	
Rapport in het Engels		
<i>Is het rapport beschikbaar in het Engels?</i>	2 / 1 / 0	
	Score	
	Gewicht	x1
	Totale score	(max=5)
Effectiviteit van de evaluatie		
Procesevaluatie		
<i>Hoe werd de praktijk algemeen geëvalueerd</i>		
Samenvatting		
Probleem analyse en theoretische achtergrond		
Evalueerbaarheid Assessment		
Proces en uitkomst evaluatie		
Dessiminatie en publicatie van de resultaten		
Totaal (max=50)		
Percentage		
Effectiviteit		

SOC-PREV SCORE BLAD 3		
Project met alleen uitkomst evaluatie		
0. Contextanalyse	Punten	Totaal punten
<i>Is er een bespreking voorhanden met betrekking tot de aan te pakken problematiek?</i>	2,5 / 0	
1. Probleemanalyse en theoretische achtergrond		
Specificatie van de doelen		
<i>Zijn de doelen concreet genoeg opdat ze duidelijk te evalueren zijn?</i>	2,5 / 0	
Link met theorie en empirisch onderzoek		
<i>Is de theoretische basis van het project duidelijk? Is er een link met voorgaand empirisch onderzoek?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Mechanisme van verandering		
<i>Is er een duidelijke toelichting over hoe de praktijk werkt om de problematiek te verminderen of te voorkomen? Zijn er verschillende mechanismen (twee of meer) geïdentificeerd?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
	Score	
	Gewicht	x2
	Totale score	(max=20)
2. Assessment van evalueerbaarheid		
Systematische data registratie		
<i>Wordt data methodisch verzameld?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Het project repliceren		
<i>Is er voldoende informatie voorhanden om het project te herhalen in een andere context?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Onafhankelijke evaluatie		
<i>Wordt de evaluatie uitgevoerd door een onafhankelijke derde partij?</i>	2,5 / 0	
Continue evaluatie		
<i>Wordt de evaluatie ook uitgevoerd tijdens de uitvoering van de praktijk (in de plaats van alleen daarna)?</i>	2,5 / 0	
	Score	
	Gewicht	x0,5
	Totale score	(max=5)

SOC-PREV SCORE BLAD 3 (VERVOLG)		
4. Uitkomstevaluatie	Punten	Totaal punten
Besproken relevante indicatoren		
<i>Worden de relevante uitkomstindicatoren besproken? Zijn meerdere (drie of meer) procesindicatoren besproken?</i>	5 / 2,5 / 0	
Controlegroep		
<i>Wordt er gebruik gemaakt van een controlegroep?</i>	1 / 0	
Randomisatie of afgestemde paren		
<i>Wordt randomisatie of afstemming van paren toegepast bij het bepalen van controle / preventie groep?</i>	2 / 0	
Kosten-voordelen analyse		
<i>Is er een kost-voordelen analyse uitgevoerd?</i>	2 / 0	
	Score	
	Gewicht	x2
	Totale score	(max=40)
5. Dessiminatie en publicatie van de resultaten		
Online toegankelijk rapport		
<i>Is een rapport toegankelijk online? (bijvoorbeeld aan de hand van de CTC for Europe, EDDRA, XChange of EUCPN database)?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Academische publicatie?		
<i>Zijn de resultaten gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift?</i>	0,5 / 0	
Rapport in het Engels		
<i>Is het rapport beschikbaar in het Engels?</i>	2 / 1 / 0	
	Score	
	Gewicht	x1
	Totale score	(max=5)
Effectiviteit assessment		
Uitkomstevaluatie		
<i>Hoe werd de praktijk algemeen geëvalueerd</i>	positief / onduidelijk / negatief	
Samenvatting		
Probleemanalyse en theoretische achtergrond		
Evalueerbaarheid Assessment		
Proces- en uitkomstevaluatie		
Dessiminatie en publicatie van de resultaten		
Totaal (max=50)		
Percentage		
Effectiviteit		

SOC-PREV SCORE BLAD 4		
Project met uitkomst- en procesevaluatie		
0. Contextanalyse	Punten	Totaal punten
<i>Is er een bespreking voorhanden met betrekking tot de aan te pakken problematiek?</i>	2,5 / 0	
1. Probleemanalyse en theoretische achtergrond		
Specificatie van de doelen		
<i>Zijn de doelen concreet genoeg opdat ze duidelijk te evalueren zijn?</i>	2,5 / 0	
Link met theorie en empirisch onderzoek		
<i>Is de theoretische basis van het project duidelijk? Is er een link met voorgaand empirisch onderzoek?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Mechanisme van verandering		
<i>Is er een duidelijke toelichting over hoe de praktijk werkt om de problematiek te verminderen of te voorkomen? Zijn er verschillende mechanismen (twee of meer) geïdentificeerd?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
	Score	
	Gewicht	x2
	Totale score	(max=20)
2. Assessment van evalueerbaarheid		
Systematische dataregistratie		
<i>Wordt data methodisch verzameld?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Het project repliceren		
<i>Is er voldoende informatie voorhanden om het project te herhalen in een andere context?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Onafhankelijke evaluatie		
<i>Wordt de evaluatie uitgevoerd door een onafhankelijke derde partij?</i>	2,5 / 0	
Continue evaluatie		
<i>Wordt de evaluatie ook uitgevoerd tijdens de uitvoering van de praktijk (in de plaats van alleen daarna)?</i>	2,5 / 0	
	Score	
	Gewicht	x0,5
	Totale score	(max=5)

SOC-PREV SCORE BLAD 4 (VERVOLG)		
3. Procevaluatie	Punten	Totaal punten
Relevante procesindicatoren		
<i>Worden de relevante procesindicatoren besproken? Zijn meerdere (drie of meer) procesindicatoren besproken?</i>	5 / 2,5 / 0	
Betrokkenheid van externe belanghebbenden		
<i>Worden externe belanghebbende betrokken in het evaluatieproces?</i>	2,5 / 0	
Betrokkenheid van de doelgroep en plaatstelijke actoren		
<i>Wordt de doelgroep of de lokale gemeenschap in de procesevaluatie?</i>	2,5 / 0	
4. Uitkomstevaluatie		
Besproken relevante indicatoren		
<i>Worden de relevante procesindicatoren besproken? Zijn meerdere (drie of meer) procesindicatoren besproken?</i>		
Controle groep		
<i>Wordt er gebruik gemaakt van een controlegroep?</i>	1 / 0	
Randomisatie of afgestemde paren		
<i>Wordt randomisatie of afstemming van paren toegepast bij het bepalen van controle / preventie groep?</i>	2 / 0	
Kosten-baten analyse		
<i>Is er een kosten-baten analyse uitgevoerd?</i>	2 / 0	
	Score	
	Gewicht	x1
	Totale score	(max=5)
5. Dessiminatie en publicatie van de resultaten		
Online toegankelijk rapport		
<i>Is een rapport toegankelijk online? (bijvoorbeeld aan de hand van de CTC for Europe, EDDRA, XChange of EUCPN database)?</i>	2,5 / 1,25 / 0	
Academische publicatie?		
<i>Zijn de resultaten gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift?</i>	0,5 / 0	
Rapport in het Engels		
<i>Is het rapport beschikbaar in het Engels?</i>	2 / 1 / 0	
	Score	
	Gewicht	x1
	Totale score	(max=5)

SOC-PREV SCORE BLAD 4 (VERVOLG)		
6. Effectiviteit assessment	Punten	Totaal punten
Procesevaluatie		
<i>Hoe werd de praktijk algemeen geëvalueerd?</i>	positief / onduidelijk / negatief	
Uitkomstevaluatie		
<i>Hoe werd de praktijk algemeen geëvalueerd</i>	positief / onduidelijk / negatief	
Samenvatting Probleemanalyse en theoretische achtergrond Het project repliceren Proces- en uitkomstevaluatie Dessiminatie en publicatie van de resultaten Totaal (max=50) Percentage Effectiviteit		

BIJLAGE 3: SOCPREV PROJECTFICHE

De projectfiche biedt een kort en bondig overzicht van de belangrijkste onderdelen van een project gericht op de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit en / of overlast. De projectfiche bevat tien onderdelen. Elk onderdeel komt overeen met een onderdeel van zowel de SOCPREV Indicatorenfiche ('de korte versie') als 'de lange versie' van het SOCPREV Registratiedraaiboek waarin criteria en voorbeeldvragen terug te vinden zijn (zie referenties naar onderdelen van het Registratiedraaiboek in de projectfiche). Onderstaande verklarende woordenlijst geeft aan welke informatie per onderdeel van de projectfiche wordt ingevuld. De ingevulde fiche is dus een samenvatting van je project maar is ook een instrument om belangrijke indicatoren te identificeren en indicatoren te verfijnen. Na het invullen van de SOCPREV Projectfiche kan je bepalen wat prioritair indicatoren zijn (aan de hand van de SOCPREV Indicatorenfiche, 'de korte versie').

Component	De verschillende projectonderdelen of acties die gerelateerd zijn aan het bereiken van de eind- en tussendoelen.
Context	Alle relevante elementen die van belang zijn voor de implementatie, registratie en evaluatie van een interventie waaronder bijvoorbeeld maar niet uitsluitend project specifieke omgevingsanalyse, probleemdefinitie doelgroep, verplaatsing- en neveneffecten, hiaten in het aanbod, lokaal alcohol- en drugbeleid, inschrijving in lokaal en bovenlokaal beleid (regionaal, provinciaal, gewestelijk, federaal), expertise en vormingsnoden medewerkers, lange termijn doelstellingen, fondsen, richtlijnen voor registratie, identificatie en afstemmingsmogelijkheden met lokale stakeholders, mogelijkheden integrale en geïntegreerde werking, stuurgroep samenstelling, bereidheid en betrokkenheid doelgroep.
Uitkomst-evaluatie	Een uitkomstevaluatie tracht te bepalen of de interventie zijn doelstellingen heeft bereikt. Deze evaluatie kan kwalitatief en / of kwantitatief worden beoordeeld. Niet- (quasi-)experimentele evaluatie met kwantitatieve methoden kan worden toegepast. Om optimaal oog te hebben voor contextuele factoren, kan (aanvullend of uitsluitend)

	gebruik worden gemaakt van kwalitatieve methoden voor uitkomst-evaluatie (interviews, observatie).
Einddoelen en Tussendoelen	Einddoelen (strategische doelen) geven aan wat je wilt bereiken, sturen het gedrag van projectmedewerkers en zijn dus richtinggevend. Einddoelstellingen omvatten welke resultaten op korte, middellange en lange termijn moeten worden bereikt. Door een doelstelling SMART te formuleren is de kans groter dat er in de praktijk iets van terecht komt (meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdsgebonden). De einddoelen komen overeen met de verwachte verandering binnen de doelgroep. De tussendoelen of operationele doelstellingen komen overeen met het verwachte resultaat van concrete acties of componenten die geïmplementeerd worden om de strategische doelstellingen te verwezenlijken.
Indicator (proces en uitkomst)	Indicatoren laten toe om aan de hand van nul-, eind- (en tussen-) metingen de impact en effectiviteit van een interventie te meten. Het identificeren van indicatoren vereist dus een idee van welk resultaat men wil meten (programmatheorie) en hoe dat moet gebeuren (Gielen, 2017). Een indicator is dus het resultaat van een kwalitatieve of kwantitatieve meetbaarheidsoefening (Selz & Maillochon, 2009) die toelaat om de evolutie in een situatie, gedrag of andere tendens aan te tonen (effectiviteitsindicatoren). Indicatoren kunnen ook betrekking hebben op de implementatie van een project (mechanismen en activiteiten) waar voorgaande situaties, gedragingen of tendensen uit voortkomen (procesindicatoren) (Mutatayi, 2017).
Partners	Alle personen extern aan het project die belang hebben bij een tussen- of einddoel van het project maar ook zij die actief meewerken aan tussen-of einddoelen van het project. Partners kunnen lid zijn van de stuurgroep, drugoverleg, werkgroep, intergemeentelijke samenwerking e.d. Idealiter wordt ook het doelpubliek als partner in het project beschouwd.
Procesevaluatie	Een procesevaluatie draait om het implementatieproces en onderzoekt of de interventie volgens plan is uitgevoerd. Een procesevaluatie kan geen uitspraken doen over de (causale) effectiviteit van een interventie maar biedt wel informatie over de output en over de randvoorwaarden van een interventie (Gielen, 2017).

PROJECTNAAM EN ONDERTITEL					
CONTEXT VAN IMPLEMENTATIE (0.1)					
PARTNERS (0.2)					
DOELGROEP (0.3) (ZOWEL PRIORITAIR ALS SECUNDAIR)					
LANGE TERMIJN DOELEN (1) (STRATEGISCHE DOELEN)					
TUSSENDOELEN (1) (OPERATIONELE DOELEN)					
COMPONENTEN VAN HET PROJECT (1)					
INDICATOREN PROCESREGISTRATIE (3)					
INDICATOREN UITKOMSTREGISTRATIE (4)					
ANALYSE NIVEAU('S) VAN DE EVALUATIE (CLIËNT, PROJECT, LOKAAL, BOVENLOKAAL,...)					

BIJLAGE 4: EXTRA INDICATOREN VOOR SPECIFIEKE PROJECTEN

SUBSTITUTIEBEHANDELING

- Doelgroepbereik (Wiessing et al., 2017)
- Aantal en saturatie voorzieningen (Wiessing et al., 2017)
- Wachtijd eerste bezoek (Wiessing et al., 2017)
- Locatie (Wiessing et al., 2017)
- Dosis (Wiessing et al., 2017)
- Motivationale interventies (Wiessing et al., 2017)
- Psychosociale ondersteuning (Wiessing et al., 2017)
- Toegankelijkheid (locatie, openingsuren, kosten) (Wiessing et al., 2017)
- Geïntegreerd met andere diensten (Wiessing et al., 2017)
- Theoretisch kader (onderhoud, abstinentie) (SOCPREV)
- Contacten met sociaal werker (Wiessing et al., 2017)

SPUITENRUIJ (-PATROUILLE, EN -INZAMELING)

- Verzamelde spuiten (Wiessing et al., 2017)
- Verdeelde spuiten (Wiessing et al., 2017)
- Gevonden spuiten (Wiessing et al., 2017)
- Vindplaatsen (Wiessing et al., 2017)

OPVOEDINGSONDERSTEUNING VOOR KWETSBARE (DRUGGEBRUIKENDE) OUDERS

- Geselecteerde domeinen waarop de praktijk inwerkt (Hogue et al., 2009)
- Risico status van de doelgroep (Hogue et al., 2009)
- Leeftijd van de kinderen (Hogue et al., 2009)
- Type ouderbetrokkenheid (Hogue et al., 2009)

VROEGINTERVENTIE

- Doelgroepbereik (FreD)
- Kennisverhoging (FreD)
- Theoretisch kader: verplichte / vrijwillige doorverwijzing (OMS) (SOCPREV)
- Intentie verandering in houding m.b.t. gedrag (FreD)
- Aanleiding doorverwijzing (SOCPREV)
- Tweede doorverwijzing (SOCPREV)
- Uitvoerder (SOCPREV)
- Type betrokkenheid netwerk (FreD)
- Intersectorale afstemming (DODONBEL)

UNIVERSEEL

- Geregistreeerde druggerelateerde criminaliteit
- Gerapporteerde druggerelateerde criminaliteit
- Slachtofferschap van de relevante delict types
- Onveiligheidsgevoelens (gerelateerd aan de problematiek van druggerelateerde criminaliteit / risicoperceptie / vermijdingsgedrag)
- perceptie van criminaliteit

SELECTIEF: GERELATEERD AAN GESELECTEERDE DELICT TYPES EN / OF DOELGROEPEN

- Geregistreeerde criminaliteit in de doelgroep
- Zelf-gerapporteerde criminaliteit in de doelgroep
- Slachtofferschap in de doelgroep
- Angst / perceptie van druggerelateerde criminaliteit

GEÏNDICEERD: GERELATEERD AAN GESELECTEERDE DELICT TYPES EN / OF DOELGROEPEN

- Geregistreeerde recidive
- Geregistreeerde bijkomende veroordelingen

BIJLAGE 5: PRAKTIJKVOORBEELD

HIËRARCHISCHE SCHALEN LEVENSDOMEIN

REGISTRATIE IN HET U-TURN PROJECT

(Pauwels et. al., 2010)

TIP

Ga bij projectpartners (bijvoorbeeld de participatieladder van het OCMW, MSOC, jongerenorganisatie, ...) na welk type levensdomein registratie van cliënten zij reeds toepassen en in welke mate bijkomende, geanonimiseerde gegevens verzameld kunnen worden met betrekking tot het projectdoel. Neem ook een kijkje bij *EuropAsi* in de drughulpverlening.

Werk (= het hebben van een tewerkstelling + het volgen van een opleiding in functie van die tewerkstelling)¹

- Niveau 1** Vast werk of regulier inkomen uit beroepsactiviteit (vb. contract van onbepaalde duur)
- Niveau 2** Tijdelijke tewerkstelling (vb. dag- of weekcontracten)
- Niveau 3** Werkloos, maar in opleiding of opleiding gevolgd in functie van latere tewerkstelling
- Niveau 4** Werkloos, maar volgt geen opleiding in functie van latere tewerkstelling

Vrijtijdsbesteding (= het al dan niet hebben van een gestructureerde vrijetijdsbesteding)²

- Niveau 1** Gestructureerde dagelijkse vrijetijdsbesteding (vb. fitnessabonnement of aansluiting bij sportclub)
- Niveau 2** Drie of meer wekelijkse vrijetijdsbestedingen

- Niveau 3** Geen gestructureerde vrijetijdsbesteding omwille van externe redenen (vb. lidgeld te duur, mentale toestand, ziekte, in gevangenis)
- Niveau 4** Geen motivatie voor (gestructureerde) dagelijkse vrijetijdsbesteding

Schuldenstatus (= stand van zaken betreffende de afbetaling van penale boetes, burgerlijke partijen en andere schulden)

- Niveau 1** Alle schulden afbetaald
- Niveau 2** Afbetalingsplan voor schulden wordt strikt gevolgd of schulden worden op regelmatige basis afbetaald
- Niveau 3** Geen afbetalingsplan of regelmatige afbetaling, wel zicht op schuldenberg
- Niveau 4** Geen afbetalingsplan of regelmatige afbetaling, geen zicht op schuldenberg

Administratie (= het al dan niet op orde hebben/stellen van administratie, vb. identiteitskaart, verblijfsvergunning, bankrekening, werkloosheidsuitkering, budgetbegeleiding, etc.)

- Niveau 1** Administratie in orde
- Niveau 2** Administratie niet in orde, maar wordt volledig op eigen initiatief op orde gesteld
- Niveau 3** Administratie niet in orde, maar wordt met de nodige ondersteuning op orde gesteld
- Niveau 4** Administratie niet in orde en er wordt geen initiatief genomen om er iets aan te veranderen

Alcoholgebruik (= het omgaan met alcoholgebruik en alcoholmisbruik)³

- Niveau 1** Geen alcoholgebruik (meer)
- Niveau 2** Alcoholgebruik, maar geen alcoholmisbruik
- Niveau 3** Alcoholmisbruik, maar in begeleiding
- Niveau 4** Alcoholmisbruik, niet in begeleiding

Druggebruik (= het omgaan met druggebruik en drugmisbruik)⁴

- Niveau 1 Geen druggebruik (meer)
- Niveau 2 Gecontroleerd of gering gebruik
- Niveau 3 Drugmisbruik, maar in begeleiding
- Niveau 4 Drugsmisbruik, niet in begeleiding

Huisvesting (= het type onderdak waarover men beschikt)⁵

- Niveau 1 Vaste zelfstandige woonruimte (gehuurd of gekocht, vb. eigen huis, eigen appartement)
- Niveau 2 Vaste woonruimte, maar niet zelfstandig (vb. bij ouders)
- Niveau 3 Tijdelijke verblijfplaats (vb. bij vrienden of familie, gevangenis)
- Niveau 4 Dakloos

Agressie (= het omgaan met een agressieprobleem)⁶

- Niveau 1 Geen agressieprobleem (meer) of agressiebegeleiding positief afgerond
- Niveau 2 Agressieprobleem, in agressiebegeleiding
- Niveau 3 Agressieprobleem, geen agressiebegeleiding, wel besef van agressieprobleem
- Niveau 4 Agressieprobleem, geen agressiebegeleiding, geen besef van agressieprobleem

Relatie met ouders (= stabiele relatie met ouders)⁷

- Niveau 1 Stabiele relatie met ouders
- Niveau 2 Geen stabiele relatie met ouders
- Niveau 3 Totaal geen contact met ouders

^[1] Afhankelijk van de specifieke doelen, de doelgroep, de achterliggende sociale mechanismen en theoretische basis kan ervoor gekozen worden ook vrijwilligerswerk in de hiërarchie op te nemen en / of de niveaus anders de classificeren.

^[2] Afhankelijk van de specifieke doelen, de doelgroep, de achterliggende sociale mechanismen en theoretische basis kan ervoor gekozen worden ook vrijwilligerswerk en / of ongestructureerde dagbesteding in de hiërarchie op te nemen en of de niveaus anders de classificeren.

^[3] Afhankelijk van de specifieke doelen, de doelgroep, de achterliggende sociale mechanismen en theoretische basis kan ervoor gekozen worden ook stabiel gebruik, of redenen voor gebruik in de hiërarchie op te nemen en / of de niveaus anders de classificeren.

^[4] Afhankelijk van de specifieke doelen, de doelgroep, de achterliggende sociale mechanismen en theoretische basis kan ervoor gekozen worden ook stabiel gebruik, of redenen voor gebruik, alsook type gebruikte middelen en intensiteit van gebruik in de hiërarchie op te nemen en / of de niveaus anders de classificeren.

^[5] Afhankelijk van de specifieke doelen, de doelgroep, de achterliggende sociale mechanismen en theoretische basis kan ervoor gekozen worden ook verblijf in winter-/ dag-/ nachtopvang in de hiërarchie op te nemen en / of de niveaus anders de classificeren.

^[6] Neem in dit onderdeel het specifiek type druggerelateerde criminaliteit / delict in de hiërarchie op, zoals gespecificeerd in de projectdoelen.

^[7] Afhankelijk van de specifieke doelen, de doelgroep, de achterliggende sociale mechanismen en theoretische basis kan ervoor gekozen worden ook relaties met andere betekenisvolle anderen in de hiërarchie op te nemen en / of de niveaus anders de classificeren.

BIJLAGE 6: DE THEORETISCHE ACHTERGROND

VAN HET SOCPREV REGISTRATIEDRAAIBOEK

Het kader van het SOCPREV Registratiedraaiboek is geïnspireerd op de QUALIPREV kwaliteitscriteria (EUCPN, Rummens et al., 2016) en de SOCPREV literatuurstudie (Pauwels et al., 2018). De QUALIPREV kwaliteitscriteria dienen voor het evalueren van jouw evaluatie en bijhorende registratie. QUALIPREV is gebaseerd op een systematische literatuurstudie van gebruikte indicatoren voor de evaluatie van criminaliteitspreventie projecten gericht op onder meer de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit. De gebruikte criteria en indicatoren werden afgetoetst en werkbaar bevonden door 13 leden van het EUCPN netwerk uit 11 verschillende EU landen. Het QUALIPREV evaluatieproject definieerde vijf onderdelen voor registratie:

1. Probleem analyse en theoretische achtergrond
2. Planning van de evaluatie
3. Procesregistratie
4. Uitkomstregistratie (en evaluatie)
5. Verspreiding en publicatie van resultaten

Deze vijf QUALIPREV registratieonderdelen zijn in het SOCPREV Registratiedraaiboek de basis voor het optimaliseren van registratie. De vijf QUALIPREV registratieonderdelen zijn aangevuld met 0-voorwaarden die bij de ontwikkeling van het project in acht moeten worden genomen. Deze 0-voorwaarden werden ontwikkeld op basis van een *realist evaluation* (zie bijlage 1: verklarende woordenlijst) van projecten gericht op de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit met specifieke aandacht voor contextuele factoren en randvoorwaarden voor registratie. We baseren ons voor deze 0-voorwaarden op de eerste twee van de vijf onderdelen en bijhorende richtlijnen van het *Communities That Care* (CTC) model voor de ontwikkeling van *evidence-based* gemeenschapsprojecten (Amato et al., 2017; Haggerty et al., 2013). Deze twee CTC onderdelen (1. Het evalueren van de bereidheid op het niveau van de gemeenschap / de stad / de gemeente, 2. Het organiseren van de gemeenschap / de stad / de gemeente) zijn vertaald in SOCPREV 0-voorwaarden). Deze hebben dus vooral betrekking op de voorbereiding van en contextuele randvoorwaarden voor registratie (en evaluatie).

BIBLIOGRAFIE

- Amato, L., Mitrova, Z., Davoli, M., Ferri, M., Burkhart, G., Bo, A., Costa, C., Axford, N., De Kock, C. & Faggiano, F. (2017). Communities That Care (CTC): a comprehensive prevention approach for communities EMCDDA Papers: EMCDDA.
- Axford, N. (2017). The trials and tribulations of Realising Ambition: doing randomised controlled trials in the real world. *Realising Ambition Programme Insights*, 1(6).
- Bakker, I., Distelbrink, M. & Pels, T. (2013). Handleiding maatwerk voor risicojongeren. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Billiet, J. & Waege, H. (2006). De gestandaardiseerde vragenlijst: Een samenleving onderzocht. Antwerpen: De Boeck.
- Björge, T. (2016). Preventing crime: A holistic approach: Springer.
- Bouverne-De Bie, M. & Claeys, A. (2003). Armoede, armoedebestrijding en het recht op een gezin. . In A. Truyers (Ed.), *Eindverslag van het derde vooruitgangscongres inzake de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen* (pp. 8-25). Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Algemeen Welzijnsbeleid.
- De Ruyver, B., Lemaître, A., Ponsaers, P., Born, M., Pauwels, L. & Vander Laenen, F. (2009). Do's and don'ts in een integraal en geïntegreerd drugsbeleid. Gent: Academia Press.
- De Vylder, K. (2012). Antwerpse Drughulpverlening. Een optie voor de ECM-druggebruiker. Antwerpen: De8 Antwerps Integratiecentrum.
- Decorte, T. & Janssen, K. (2011). Antwerpse drug-en alcoholmonitor: een lokale drugsceñe in beeld: resultaten 2010 (908171080X). Antwerpen: Stedelijk Overleg Drugs Antwerpen (SODA).
- Durlak, J. A. (2016). Programme implementation in social and emotional learning: basic issues and research findings. *Cambridge Journal of Education*, 46(3), 333-345.
- Eklom, P. & Pease, K. (1995). Evaluating crime prevention. *Crime and justice*, 19(19), 585-662.
- EMCDDA. (2005). Drug-related public nuisance - trends in policy and preventive measures. Annual Report: Selected Issues.
- EMCDDA. (2007). Drugs and crime - a complex relation. *Drugs in focus*, 16.
- Farrington, D. P. (2009). Prevention. In J. Miller (Ed.), *21st Century criminology: A reference handbook* (pp. 628-637). Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Favril, L., Vander Laenen, F. & Decorte, T. (2015). Schadebeperkende maatregelen voor de stad Gent. Een onderzoek naar de lokale noden en prioriteiten. Antwerpen: Maklu.
- Gielen, A.-J. (2017). Evaluatie van de bestrijding van gewelddadig extremisme. In L. Colaert (Ed.), 'Deradicalisering' Wetenschappelijk inzichten voor een Vlaams Beleid. Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- Haggerty, K. P. & Shapiro, V. B. (2013). Science-based prevention through Communities That Care: A model of social work practice for public health. *Social work in public health*, 28(3-4), 349-365.
- Hardyns, W., Vander Laenen, F. & Pauwels, L. (2017). Onderzoek naar de toekenningscriteria voor de strategische veiligheids- en preventieplannen. Brussel: FOD Binnenlandse Zaken. AD Veiligheid en Preventie (opdrachtgever).
- Hedström, P. & Swedberg, R. (1998). Social mechanisms: An analytical approach to social theory. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hogue, A. & Liddle, H. A. (1999). Family-based preventive intervention: An approach to preventing substance use and antisocial behavior. *American Journal of Orthopsychiatry*, 69(3), 278.
- Jacobs, M. & Jeurissen, R. (2002). Ethiek bedrijven in de zorg. Drenthe: Uitgeverij Van Gorcum.
- Kröger, C. (1998). Evaluation: Definitions and concepts. In M. Nilson, G. Burkhart, C. Kröger, & H. Winter (Eds.), *Evaluating drug prevention in the European Union*. Lisbon: EMCDDA.
- Lab, S. P. (2014). Crime prevention: Approaches, practices, and evaluations. Bowling Green State University: Anderson Publishing.

Laudens, F. (2013). Drugpreventie bij jongeren uit etnisch-culturele minderheden. Draaiboek voor het uitvoeren van een lokale verkenning en het opzetten van preventieve acties. Brussel: Vlaams expertisecentrum voor alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie, gokken en gamen (VAD).

Lievens, D., Vander Laenen, F., Verhaeghe, N., Schils, N., Putman, K., Pauwels, L., Hardyns, W. & Annemans, L. (2016). The social cost of legal and illegal drugs in Belgium (Vol. 51). Antwerpen: Maklu.

Möbius, D. (2016). Samen voor een lokaal alcohol- en drugbeleid. Brussels: Vlaams expertisecentrum voor alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie, gokken en gamen (VAD).

Mutatayi, C. (2017). La Grille ASPIRE. Présentation et Plan-type du descriptif d'un programme de prévention: Observatoire français des drogues et des toxicomanies.

Nation, M., Crusto, C., Wandersman, A., Kumpfer, K. L., Seybolt, D., Morrissey-Kane, E. & Davino, K. (2003). What works in prevention - Principles of effective prevention programs. *American Psychologist*, 58(6-7), 449-456.

Pauwels, L., Vander Laenen, F., Maes, E., Mine, B. & De Kock, C. (2018). Social crime Prevention (SOCPREV): An evaluation of initiatives to reduce drugrelated crime. Brussels: Belspo (unpublished report).

Pauwels, L., Verhage, A., Easton, M., Noppe, J. & Hemmerchts, K. (2010). Ontwikkeling van een recidivemonitor Eindrapport. Antwerpen: Stad Antwerpen.

Pawson, R. (2006). Evidence-based policy: A realist perspective. New York: Sage.

Ponsaers, P., De Ruyver, B., Lemaître, A., Macquet, C., Bucquoye, A., Surmont, T. & Simays, C. (2006). Monitor integraal lokaal drugsbeleid. Gent: Academia Press.

Rometsch, W. & Wirth, N. (2013). TAKE CARE! Strategieën voor verantwoord alcoholgebruik bij jongeren in Europe. Landschaftsverband Westfalen-Lippe: LWL Coordination Office for Drug-Related Issues.

Rosiers, J. (2017). Syntheserapport leerlingbevragingn 2015-2016. Brussel: Vlaams expertisecentrum voor alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie, gokken en gamen (VAD).

Rosiers, J., Möbius, D. & Autrique, M. (2008). To Empower the Community in response to Alcohol Threats (ECAT). Manual for alcohol prevention in local communities. Brussels: Vlaams expertisecentrum voor alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie, gokken en gamen (VAD).

Rummens, A., Hardyns, W., Vander Laenen, F. & Pauwels, L. (2016). Criteria for the evaluation of crime prevention practices. EUCPN (European Crime Prevention Network and IRCP): Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union.

Selz, M. & Maillolchon, F. (2009). Le raisonnement statistique en sociologie. Paris: PUF.

Snoek, A., Wits, E., van der Stel, J. & van de Meen, D. (2012). Kwetsbare groepen en jeugdigen (problematisch) middelengebruik: visie en interventiematrix. Amersfoort: IVO.

Springer, A. & Uhl, A. (1998). Evaluation Research in Regard to Primary Prevention of Drug Abuse. COST A6 - European Commision.

Tieberghien, J. & Decorte, T. (2008). Antwerpse Drug- en Alcoholmonitor. Een lokale drugscene in beeld. Antwerpen: Acco.

Vander Laenen, F., Vandam, L. & Colman, C. (2010). Met velen aan de tafel: goede voorbeelden van een integraal en geïntegreerd drugsbeleid. *Verstaving*, 6(4), 54-71.

Vlaemynck, M. & Decorte, T. (2016). Drug Monitor Turnhout, Resultaten 2016. Turnhout: Stad Turnhout

